

Vol. 10 } చెన్నపట్టణము 1924 వ సం॥ మార్చి నెల 5వ తేది బుధవారము } No. 182
సంపుటము ౧౦ } రుథిరోద్ధారి నామసంవత్సరము, మాఖమాస బహుళ అమావాస్య ౩౦. } సంచిక ౧౮౨

<p>కఫహరిచూర్ణము</p> <p>డబ్బీ 1-కి 0-8-0 (6 డబ్బీల మందుగలది) 1-కి రూ 2.0-0</p> <p>ఈ చూర్ణము వనమాలికలచే చేయబడినది.</p> <p>జ్వర, ఉబ్బనము, కాశవీర్య, శైత్యజ్వరము మొదలగు వానికి మిగుల ఉపయోగించును. దీని వెంటనూచుకొనట మంచిది.</p>	<p>జీర్ణరసాయనము</p> <p>అజీర్ణమువలన భుజించిన వస్తువులు రక్తమునకు సరిగా మారవు. అజీర్ణము మిగిలిన రోగములకు కారణము. దీనివలన శీర్షణోక్తము లందు రసప్రావము క్రమముగ కలిగి దుర్బల మేర్పడి ఆయువు క్షీణించును. 26 మార్గల డబ్బీ వెల రూ 1-4-0.</p>	<p>కుష్టుకు తెలుము</p> <p>డబ్బీ 1-కి వెల రు. 0-8-0 వి. పి. సహా 0-18 0</p> <p>ఈ తెలుము పొడలు, బొల్లి, తెలుపు, నలుపు, కుష్టులకు రాయుటకు ఉపయోగించును.</p> <p>అమృతాంజనం డిపో, మదరాసు - బొంబాయి.</p>
--	---	--

“ERASMIC” కడుసులభ మార్గము

SHAVING STICK.

ఉదయమున ఎరాస్మిక్ షేవింగ్ కడ్డితో సబ్బును పట్టించి, బాగుగా రుద్ది స్వయముగా ట్డెరము చేసుకొనుటయే మంచిపద్ధతి. ట్డెరము చేసుకొనిన తరువాత చల్లగా నుండును, మచ్చలు యుండదు. ఆదినము అంతయు ముఖము నిగ నిగ లాడుచుండును. మతియు సీపు మిక్కిలి అందముగా కూడ అగుపడుదువు. చూపునకు అందముగా అగుపడుటలో ఒక గొప్పశక్తియు న్నుట్లు మానసిక శాస్త్రము తెలుపుచున్నది.

గాన సీపు ఎరాస్మిక్ కడ్డిని వాడినచో తప్పక అందముగా కనపడుదువు.

ప్రసిద్ధికెక్కిన ఫిల్డింగు శెమిడిశల్ క్రాడాలులు యింజనులు

యీ యింజనులు రమారమి యుద్ధమునకు పూర్వము వున్న స్వల్పధరలకే అగ్రగణ్యము చున్నవి. అన్ని నయిజులు స్థాకులో సిద్ధముగానున్నవి. యివి కొనుటవల్ల అన్నివిధములచేతను లాభమును పొందవచ్చును. మిల్లులకు కావలసిన యావత్తు సామానులుకూడా అతి భారమయిన ధరలకు దొరకును ఆలశ్యముచేయక వెంటనే వ్రాయును.

586   సోల్ యేజంటు:—**డి. యల్. శాస్త్రి** అందుకో,
12, తంబు శెట్టిపేడి, మదరాసు.

వెల్లింగుటన్ సినిమా

1-8-24 శనివారము నుండి 7-8-24 తేది శుక్రవారము వరకు సా॥ 6-15 గంట ప్రదర్శనము. రాత్రి 9-30 గంట, ఆదివారములందు 8-15 గంటలకుమాడ యూనివర్సల్స్ రెండవండు షిఫ్టుల్.

ది సోషియల్ బుక్కెనీర్

జాక్ మల్ హాల్ యొక్క ధైర్యసాహస ఆత్మకథిత చర్యలను చూచి తృప్తి చెందవలెను.

1,2,3,4 ఉపభాగాలు, మొదటివారము, 8 భాగాలు ఇంటర్ నాష నల్ న్యూసు, హాస్యముచూపబడును.

మా ఆజీరనివారిణి

పులితేంపును, అజీర్ణము మొదలగు నవి కొద్దికాలమునుండియు, లేక బహుకాలమునుండియు వున్నప్పటికిని, బాధతోకూడ నున్నప్పటికిని తప్పక కుదురును. మంచిజీర్ణశక్తిని, ఆకలిని కలిగించును. పీత్రము, మలబద్ధకము మున్నగువాటిని రూపుమాపును. బేషధమును సేవించుటకు మిక్కిలి రుచిగా నుండును. అజీర్ణవ్యాధిగలవారు ప్రతి యొక్కరు దీనిని వాడుట మంచిదని అనేకవైద్యులు సలహా నిచ్చియున్నారు. బుడ్డి 1-కి ధర రూ. 3/- కాలసినవారు ఈదిగుర విలాసమునకు ఆర్డరులు పంపవలయును.

శ్రీ కృష్ణన్ బ్రదర్స్,
3361   తలపాలెటై నెం. 166.
328, తంబు శెట్టిపేడి, మదరాసు.

చమత్కారగణితము.

ఈ గ్రంథములో చమత్కారగణితము, విచిత్రగణితము, నివోదగణితము, మనోగణితము, ష్రేతగణిత సమస్యలు, చిత్రములు, ఆత్మకథలు, చిత్రములు, చమత్కారములు, యాత్రాకళలు, రహస్యలెక్కలు, క్షిప్రాగణితములు గలవు. మంచిగ్రంథము, మనోబలమును, తెలివినీ కృత్రిమము రుపంతములను చిత్రవిచిత్రలెక్కలు ఇందులో నున్నవి. ఈ గ్రంథము చదివిన గణితమునం దగమ్యాత్మజ్ఞయై, చమత్కారమును, యాత్రాము తెలివియు కలుగును. ప్రతివానిదగ్గర నుండవలసిన పుస్తకము. దీనివెల రు 1 య. వి. పి. చూర్ణి ఆ ర య. 6 ప్రతులు రు 6 య. వలయువాడు:— **సి. ఆర్. జనార్దన్** యాచారు.

సి.గోపా, (గుంటూరు జిల్లా)   హైదరాబాదు.

బొంబాయి శాసనసభ

అలివియరు ప్రభుత్వముపై అసమ్మతి తీర్మానము

బొంబాయి, మార్చి 1:—ప్రభుత్వములో అలివియరు ప్రభుత్వమును బొంబాయి శాసనసభ స్వరాజ్యపక్షకార్యక్రమము నడుపించి ప్రతిష్ఠాంశమునకు గడంగుచున్నారని చెప్పిన విషయమున కనమ్యుతని డిమాండ్ కై ఉపపాదనమును చర్చించుటకు సభ నాపుడలజేయవలెనని లాల్ బాబు నారాయణజీగారు కోరగా అట్లే చేయబడినది. నారాయణజీగారు తీర్మానము నుపపాదించుచు దీక్షోపన్యాసము గావించి భారతమునై యుదంతమును బట్టి రెండువిషయములు తేలవలసియున్న వని చెప్పిరి. అలివియరు ప్రభుత్వము విట్లు అన్యాయముగ నిరూపింపబడునై, అసత్య వార్త నెవరుపంపిరో వెంటనే ప్రభుత్వమువారు విచారింపవలెనని కోరుట కీసభకు హక్కు గలదు. ఆయన మరయొకవిషయమును సూచించుచు అధ్యక్షుడు అంగీకరించి సలహానిచ్చినదల బొంబాయి శాసనసభ ప్రతిష్ఠానునిలుపుటకై అలివియరు ప్రభుత్వము దంతమును ఖండించుచు భారతమునై కేటెలునవారు జంపెదరు. సర్ మారిసు హేవర్డుగారు నిన్న జెప్పినట్లు బొంబాయి ప్రభుత్వము వారు అట్టి కేటెలును పంపించుచుండెదమట సభవారు ఆయన తీర్మానమున కేకగ్రీవముగ సమ్మతించి నియంత్రితరేదని ఆయన చెప్పెను. శిశురక్షణ బిల్లును ఆపియుంచిన కారణమున అలివియరు ప్రభుత్వ అపార్థములు గల్పించిరనియు, అందుకు కారణము మహమ్మదీయసభ్యుల సుతవిషయములు కొన్ని నిబంధనలలో నుండుటచేత కాసనసభలో చర్చించుటకు ముందు బహిరంగముగ చర్చించుటకై ప్రకటించవలెనని కోరిరనియు, ఆయన చెప్పెను. అంతట ఆయన సభలోని పక్షములగుర్చి చెప్పిన స్వరాజ్యగీతకు మగు విషయములలో అన్ని పక్షముల హాకిని మైత్రిగలదని ఆయన చెప్పెను. ఈ కారణముచేతనే స్వరాజ్యపక్షమువారును తదితరులుగూడ యూపిషయముపై చర్చనాపకలెనని కోరిరి. ఆయన ఈ పన్నాసమును ముగించుచు ప్రభుత్వమువారి రెక్కడుననా కారము జేయవలెనని కోరిరి.

ఈ తీర్మానమును ఆర్. జి. ప్రాడకర ఫిర్యాదైన అహమ్మదుగారును, డాక్టరు దధచంజీ పటేలుగారును (అహమ్మదు వారు) సిద్దపానీగారును ఫర్ మహమ్మదుగారును బలపరచిరి. చివరవారు ప్రసంగించుచు అలివియరు విచారించుటకు ఆపివేయవలెనని కోరినది స్వరాజ్యపక్షభావముతో గాక స్వయంత్రుల విషయమై బాగుగ విచారించుట కనకాశమిచ్చుటకని చెప్పిరి. డెవ్రూటి ప్రసిడెంటు హుసేనాబీ పహల్వానీగారును డాక్టరు మంసూరిగారుగూడ బలపరచిరి.

యం. ఆర్. జయకరుగారు తీర్మానమును బలపరచుచు నిందు వచ్చిన ధర్మసందేహము, ఈసభయొక్క ప్రతిష్ఠకు భంగకరముగ ఇండియానుండి భారతమునై ఇష్టమువచ్చినట్లుల యెదోవార్త డెల్టుచుండుటయేనా అను విషయమే యని చెప్పిరి. ఈసభలో ననేకపక్షములవారున్నను యితరవిషయములందు భేదాభిప్రాయము లున్నను యీ ప్రస్తుతాంశమున మాత్రము అట్టి భేదము లేదు. శిశురక్షణ బిల్లును ఆపియుంచుటలో యీసభయందు ప్రతిష్ఠాంశభావము వ్యాప్తము గాలేదనియు, అత్యంతము గలవారికెవరికైనను యీవిధాన యొక్క టియే అను సూచీయమనియు ఆయనతలంపు. యూరోపియనుసభ్యులు తమ దేశములోని భారతదేశపరిస్థితు లున్నయెడల ప్రతిష్ఠాంశమును జేయరా యని యడిగెను. స్వరాజ్యపక్షమువారు యీదుష్టద్వంద్వ ప్రభుత్వవిధానమును సుహరించుటకై సహకారము జేయని సభలోనికి వచ్చిరి. ప్రభుత్వమువారు స్వరాజ్యపక్షమువారితో యధానుకూలముగ సహకారము జేసెదరని వారును ప్రభుత్వమువారితో సహకారము జేసెదరు. తేనున్నయెడల స్వరాజ్యపక్షమువారు వారి సంగంభమును సాగించుచునే యందురు. బొంబాయి ప్రభుత్వమువారు అలివియరు ప్రభుత్వము కేటెలును పంపకున్న నెవరు పంపిరో ఆయన తెలిసికొన గోరెను. అలివియరు ప్రభుత్వమునై బాధ్యత గల యుద్ధోగి కిరి కొట్టుమండ్రి భారతీయుల దళను బంధించునెడల భారతదేశమునై యేమి గావలెనని జయకరు గాడిగిరి. సభయొక్క ప్రతిష్ఠను గా పాడుటకై ఆయన యీఉపపాదనమును బలపరచుచున్నానని చెప్పి యిక్కముం డిట్లు జోక్యము గలుగజేసికొనరాదని చెప్పిరి.

హోం మెంబరు ప్రత్యుత్తరము

గౌ. సర్ మారిసు హేవర్డుగారు (హోం మెంబరు) లాల్ బాబు నారాయణజీగారి తీర్మానమును సత్కరించుచు దానిదలన యీసభలోని పక్షముల స్థితి స్థలస్థితినుట కవకాశము గల్గెనని చెప్పిరి.

మొఖ్యముగ శిశురక్షణ బిల్లువిషయమున సభవారి అభిప్రాయము తెలిసెను. నేడు యీసభలో నావిషయమై తెల్పిన అభిప్రాయముల ప్రకారము చూడ అలివియరు శాసనము జేయవచ్చునను నమ్మకము యనకు గల్గెను. పిదప సభలో జర్చించుచున్న విషయమునుగుర్చి చెప్పిన వార్తాపత్రికల నివేదనములపై వారిమాట లాధారపడి యుండెననియు అవి సత్యమని కాకపోవచ్చుననియు జెప్పెను. అలివియరు ప్రభుత్వ శిశురక్షణబిల్లు విషయమై యెత్తె ననియే యనుకొనవచ్చును. ఇంతట సభ నాపుడలజేసి చర్చించుటనుగుర్చి ఇంగ్లాండులో సాంకేతికముగ గ్రహించియుండవచ్చునని ఆయనచెప్పెను. స్వరాజ్యపక్షమువారు గూడ సెలెక్టుకమిటీలో ఒకసభ్యుని నియమించి అలివియరు తోడ్పడవచ్చునందులకు ఆయన అంగీకరించెను. స్వరాజ్యపక్షమువారు యెక్కువసహకారము జేసెదరని ఆయన దలంచెను. హోం మెంబరుగారు ముగించుచు బొంబాయి ప్రభుత్వమువారి భారత ప్రభుత్వమునకుగాని భారతకు మంత్రికిగాని తంతివార్త సంపించుండలేదనియు క్రొత్త యేజెన్సీ తేమైన ఒకతంతివార్తను పంపించుండవలెననియు అదిగూడ బొంబాయి లండనులకుధ్య భద్రముగా వచ్చుననియు ఆయన ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను.

జయకరుగారు స్వవిషయమునుగుర్చి చెప్పకొనుచు ఆయన శిశురక్షణబిల్లును స్వరాజ్యపక్షమువారు బలపరచెదరని హోం మెంబరుగారికి వాదనము జేసినపిదప ఆపక్షమువారిని మహమ్మదీయులను కలిసికొంటిరనియు, మహమ్మదీయసభ్యులు అలివియరుని నిబంధనలు గృహవిషయములకు సంబంధించి యుండుటచే ప్రధమపరమము నాపియుంచవలెనని కోరిరనియు జెప్పెను. కావున వెంటనే ప్రవేశపెట్టుట నాటంకపరువక తప్పదయ్యె ననియు ఆవిషయమును హోం మెంబరుగారిలో కలిసి కొన్నయెడల జెప్పియుండెడివాడ ననియు జెప్పెను.

ప్రభుత్వ కార్యనిర్వాహక సంఘ సభ్యుడగు గోవాస్టి జవోగీరుగారు అతిర్మానమునకు జయకరుగారు బలపరచుట నంగీకరించిరినని చెప్పిరి.

అధ్యక్షుడు తీర్మానమును వోటుకు తెచ్చుచు యీతూరి సెషనులో 9 డివిజనులలో ప్రభుత్వమువారు విడిదిటిలో నోడి నాల్గిటిలో గెల్చిరినచెప్పిరి. తీర్మానమునకు అందరచే అంగీకరింపబడెను.

నేడు బొంబాయి శాసన సభలో (యూరోపియనువిద్యా శాఖ రిజర్వుడు) నాకే సెషనులు సర్వీసులోని ఉపాధ్యాయుల ప్రావిడెంటు ఫండుకై 21 వేలు రూపాయల గ్రాంటును కోరగా నద్దానికి 48 మంది ప్రతికూలముగను 88 మంది అనుకూలముగ నుండుటచేత త్రోసివేయబడెను.

ఉపపాదనము దెచ్చిన యస్. యస్. దేవుగారును యితర సభ్యులుగూడ యిదిచాల పెద్ద మొత్త మని చెప్పిరి.

సర్ మారిసు హేవర్డుగారు జాతివిద్యేషముల రాసీయవలదని సభ్యులనుకోరిరి.

గ్రాంటు తుదకు త్రోసివేయబడెను. సభ అంతట మంగళవారమునకు ఆపివేయబడెను. (అ. ప్రె.)

అందియను వాడిగిన

మూమదనమంజరి టానిక్ మాత్రలు

పిటినివాడుటచే ఆయుస్సు, అందము, ఆరోగ్యము మొదలగునవి వృద్ధిచుగను, అన్నిరకముల వ్యాధులకు ఎట్టి స్థితిలోనైనను మంచుటయు నిచ్చును 40 మా గల బుడ్డి 1 కి ధరు 1 టైబ్లెటింగ్ కావలసివచ్చెడి వానిన ఉచితముగా పంపబడును. రాజవైద్య నారాయణజీ కేశవజీ 27 చెనాబజారురోడ్డు, మద్రాసు.

భారతి

నచిత్రమాసపత్రిక

వ్రతచాంద్రమాసాదిని ప్రచురింపబడును

నచిత్రమాసపత్రిక-ప్రతినందికయందును 3,4 రంగులపటములు కలిగి ఇతర చిత్రపటములతో ప్రచురింప బడును. వాఙ్మయము, చిత్రకళలు, గానము, కథలు, నాటకములు మున్నగు ననేక విషయములతో ప్రతిమాసమునను 200 పుటలు కలిగియుండును.

Table with 3 columns: Subscription type, Price per year, and Price per issue. Includes rates for annual, half-yearly, and quarterly subscriptions.

ప్రస్తుతము పోస్టలు రూపు ప్రకారము. 0-2-0, రిజిస్టరుచార్జి, 0-3-0 తపాలు చార్జి అధికమగుచున్నది. మీరే ముందుగ మణి యార్డరు పంపిన ఈఖర్చు తగ్గుచు. పీ. పీ. లు పంపినచో సొమ్ముమాకు ఒక్కొక్కప్పుడు ఆలస్యముగ చేరుటయు కత్రికలు పంపుట ఆలస్య మగుటయు సంభవించును.

మాదిరిపత్రిక గోరువారు అణాలు 0-10-0 స్టాంపులు పంపిన పంపబడును. ఉచితముగ పంపబాలము. మాదిరిపత్రిక తెప్పించుకొన్న తర్వాత చందాదార్లుగ చేరినయెడల ఆ సొమ్ము మినహాయించుకొని తక్కిన సొమ్ము మాత్రము పంపవచ్చును.

మేనేజరు, భారతి.

తపాలపెట్టె నెంబరు 212 మద్రాసు.

దేహము

అందువిషయమున అఖరిమిత మగు జాగ్రత శ్రేయస్కరము. అట్లు ఆరోగ్యము వరమానంద మని ఎల్లరున్నా చెప్పుచున్నా రు కదా, ఇందుకుగాను ఆలంకరిగ్రహమాత్రలచుడపయోగించవలెను క్రయం 32 కి 1 రూపాయ మాత్రమే మాత్రలు చిన్నవి గాని అద్భుతగుణములు వాటిల్లుచు. 219 సర్వముఃకుగాను:— ఆలంకరిగ్రహ ఔషధాలయము 26 బ్రాజ్ఞే, మద్రాసు. అని వ్రాయండి.

Advertisement for 'Kashmiri Bazar' featuring decorative borders and text about various goods and services available.

Advertisement for 'Chitravichitra' featuring decorative borders and text about art and literature.

ఒక ఖయ్యదీయను కావలి వాంఛను

గాంధీమహాత్ముని కారాగృహనుభవము

మహాత్ముడు హాకింజీకి వ్రాసిన లేఖ

మహాత్ముడు ఎంగుఇంజియా పత్రికకు వ్రాసిన లేఖ

మహాత్మునిను ఉద్యోగులకును జరిగిన లేఖలు ఫిబ్రవరి 18 వ తేదీని వెలువడిన ఎంగుఇంజియా పత్రికలో వ్రాసిన లేఖలు ప్రకటింపబడిన.

ఉ పో ద్ధా త ము

నేను కారాగృహమున నుండగా నాకును ప్రభుత్వోద్యోగులకును జరిగిన లేఖల నన్నిటిని గూడ కారాగృహనుభవము నందలి భాగములుగా ప్రకటింప గోరెదను నాకు ఆరోగ్యము సరిగా నుండి తీరుబడి కలిగినచో వీనిని నూర్చి వ్రాయుచుండును. కాని వెంటనే వానిని వ్రాయుటకు నాకు కష్టపాలదు. కొంత కాలము పోయినగాని వ్రాయుటకును, ఈసారి లేఖలను వెంటనే ప్రకటింపవలెనని మిత్రులు కొందరు తీవ్రపట్టపాటి. కాని కొంత సమంజసునియే నాకుగూడ తోచినదిగాన యీవారము న కొన్ని లేఖలు ఎంగుఇంజియా పత్రికలో ప్రకటింపబడుచున్నవి ఇప్పటి అనుభవమునుబట్టి మాచినను నేను హాకిం ఆస్థులు భానుగారికి వ్రాసిన లేఖలో చేసినవాదములోని ప్రధాన భాగము ప్రస్తుతానికి గూడ నన్వయించుచు నే యున్నది.

నాకేరీ పోలీసులకు సంబంధించిన పోలీసుల నన్నిటిని కారాగృహోద్యోగుల క్రమక్రమముగా నాకు బాగుగా నమకూర్చిన నేను తెలుసుకున్నచో నది యధర్మమునకు, బాంధవు గారిని మరల నాచెంత నుండుటచే నాకధికమున నానందము కలిగినది. బాంధవు గారును నేనును ఒక్క వాడుగానే నికమించుచుంటిమి. నేను హాకింజీ వ్రాసిన మొదటి లేఖలోనినున్న పుగిటుకు రద్దుకర్త ఆవాద్య సంఘము మాద్రోక కడలివేసిరి. బాంధవుగారి కారాగృహవాస కలిమితి ముగిసినందున వారిని నడలి వేసినపుడు మరొకరిని నాయొద్ద నుంచవలెనని నేను నూపర్చెంటును కొరకపోయినను ఆపును నూపర్చెంటుగాకన్న మేజరు బోన్స్ గారు ఆ విషయమున తానే ముందుగా దొరతనమువారికి వ్రాసెను. మున్న రాల్ కుమార్ గారిని నావాద్యలో నుండుట కనుమరింపవలె నని బోన్స్ గారు దొరతనమువారిని కోరగా, దొర తనము వారిరుల కనుమరించిరి. అందులకు నేను చాల సంతసించితిని ముక్తగా రుత్తుడగు సహచరుడేగాక ఉరదభావన బాగుగా నేర్పగలవంటిదుడు గూడను. ముక్తగారిద్దరేను ఉరదభావన నభ్యసించుచుంటిని మరికొంత కాలమునకు ఇంగ్లండు యా జ్ఞాపకగారిని గూడ మావార్డుకు పంపిరి. పిమ్మట బోన్స్ గారు ముక్కులను ముగ్గురిని ఆవాద్యలోనుండి యూరోపియను వార్డుకు మార్చిరి. ఆ ప్రకారము మంత బాగుగా నుండెను దానియెదుట కొంతమరకు దృఢము మన దగ్గిలోకూడ నుండెను. మున్న రాల్ కుమార్ గారిని విడుదల చేయునట్టికి మేజరుబోన్స్ గారిసానున కల్లులు మరే గారు నూపర్చెంటుగాకచ్చిరి. అయినగూడ బోన్స్ గారివలెనే నాతో చెప్పి మండలే దొరతనమువారికి వ్రాసి ఆల్లులు గనిగారిని మావార్డులోనుంచుట కనుమరింపదలెను. గనిగారుగూడ చాలసహవాస పాత్రులగుటయేగాక ముక్తగారిసానున నాకు ఉరదభావనను, గూడ నేర్పించుచుండిరి. గనిగారుచాల శ్రద్ధతో నాకాభివ్రావన నేర్పిరి. అంతలో నాకు జబ్బుచేసిందిగాని నేనివోగనిగాదయవలసిన నేను ఉరదభావనలో చాలసరకు పొందెద్యమున గడించియేయుచుండును.

గాన నాకేరీ పోలీసులకు సంబంధించిన పోలీసులను సమకూర్చుటలో దొరతనమువారును కారాగృహోద్యోగులను గూడ నాకెట్టిలోపమున కలుగజేయలేదు. నా కపుడపుడు జబ్బుచేయుచుండిన అందులకు దొరతనమువారిని గాని కారాగృహోద్యోగులను గాని ఎంతమాత్రమును నెపపట్టగూడదనియే నావాద్యపాదము.

ఆహారమునూర్చి నూపర్చెంటులందరను (అనగా మొదటనున్న వారు కల్లులువాల్టిట గారు. తరువాత మేజరుబోన్స్ గారు వచ్చిరి. పిమ్మట కల్లులు మరే నాకువచ్చిరి) గూడ నా

యిష్టానుసారమే భోజనపదార్థములను నాకు సమకూర్చి గాని ఎట్టి నిరోధమును కలిగింపలేదు. జయిలకులకు పాత్రాత్ములు గూడ చాలశ్రద్ధగాను మర్యాద గాను నన్ను గౌరవించిరి. ఒక్కసారియైన వారు నాయొద్దమునకు వ్యతిరేకముగ నేపనియనుచేయలేదని నేను నూధిగా చెప్పవలను. ఖైదీలనందరిని కలిఖి చేయవలెనను నిబంధన కలదు. కాని ననుసరించి వారు నన్ను కలిఖిచేయ గోరగా నేను సంతసముతో నంగీకరించితినిగాని వారపుడుగూడ మర్యాద నతి కమింపకుండనే తాముట్లు చేయవలసి వచ్చినందులకు అంతకు వెల్లడించుచు గూడ వారు కలిఖిని నిర్వహించుచుండిరి. మేజరు బోన్స్, కల్లులు మరే గారు సత్పురుషులుగాను వారిట్లు నాకధికమును గౌరవముగలదు. నేను ఖైదీ అని నే నొకసారియైన అనుకోనవలసిన అవసరము కలుగకుండ వారు చాల మర్యాదగా మెలంగిరి.

ఉద్యోగుల సద్భావమును గూర్చి నేను వివరించిన దంతయును సరియేయైనను రాజకీయఖైదీలనుగూర్చిన ప్రభుత్వవద్దటి నిరీక్షపద్ధతిగా నున్నదని నేను హాకింజీకి వ్రాసిన లేఖలో తెలిపిన యంతయును మాత్రము నేను నమరించుకొనజాలను. ఇట్టి పలు కలిగిన అనుభవమునుబట్టిగూడ నే నా లేఖలో వ్రాసిన యంతయులన్నియు నిశ్చయమున నమ్మకమే నాకు మరింత దృఢమైనది. నా ఆశభవముల నన్నిటిని యీ పత్రికలో ప్రకటించువరకును పాఠకమునకు నులు వ్రేలు కపించిన దీనినిజుట వెల్లడికాగలదు. చెరసాలయోద్యోగులవైసగాని, మరి నాకేరీ పోలీసులను గురించినంతవరకు దొరతనమువారివైసను గూడ ఈలేఖలను ప్రకటింపుటవలన వెల్లడింపము నావంతయైన నా రోపించుటచే మాయుటక నేనిపుడే ఉపోద్ఘాతమును వ్రాసితిని.

మావార్డునందు కావలి కాముటకు నిజమింపబడిన కావలి కువార్డులకుగూడ గాధమరు న్యాకృత్యము తెలుపుట నాకిందభ్యుత్సాహము కర్తవ్యముగా నున్నది. నాకు పరిశీలనోద్యోగులుగా నధికారము చలాయించకపోవుటయేగాక మాకు ముగ్గురిని కర్మధర్మములకు పరిచర్యలనుగూడ చేయించుచుండిరి. గదుల నూడ్చుట మున్నగు పొదిపవలను చేసికొనవలసిన అవసరము మా కెంతమాత్రమును కలుగకుండ వారే అపనులన్నిటిని నెరవేర్చుచుండిరి. వారినిగూర్చి ముందుముందు నేరింకను వివరించెదను.

గంగప్పవిమలవర్తనము

వారిలో గంగప్ప అనునది మిక్కిలి శత్రుతో నర్పనిభముల నాకు నులకరిచర్యల నొనరించుచు కనునన్నుల మొగుచు తులమైన నన్నదబాంధుండ నేకచేయుచుండెను. రాత్రులలోగూడ దయాభావమునకు గంగప్పనిరంతరమునా చెంతకుండి నాకు సవారము చేయుచునే యుండెను. ఆకలుకర్తవ్యమున నతడు కారాగృహనియముల నన్నిటిని గరిగా నెరవేర్చుచు పద్ధతి కలిగిమి. కనుక మొంగుటచేతాకు చాలసంతసము కలిగినది. ఆతనికి తుక్కుజ్ఞానమైనందుగాని అంతటి దృఢము మనకు చూడబోయెను. అట్టి కర్మకర్తవ్యము చేయుటయుల నిరసింపిరి (కర్మకర్తవ్యమువారినివెలుల కారాగృహమున నుంచిరో నేను గ్రహించజాలకున్నాను. గంగప్ప రాజకీయఖయిదీ కాదు. నాకర్మకర్తవ్యమున కోమరి యట్టి ఏ నేరమున కొ ఆతనికి కలిగివేసిరి. ఇక నీవిషయము నిప్పుటికి విరమించి మరియొకసారి వివరించెదను ఇటువంటి సహచరులగు ఖయిదీలకు గూడ సమీక్షముగ న్యాకృత్యము తెలుపుటకే నేను గంగప్పను గూర్చి యిట్లుచేరింత వివరించితిని.

సామాను వైద్యశాల } ఎం. కే. గాంధీ
తూనా, 26.2.1922

హాకింజీ అజ్ఞలుఖానుగారికి

మహాత్ముడు వ్రాసిన మొదటి లేఖ

ఎరవాడ చెరసాల 14.4.1922

మీయిత్రుడగు హాకింజీకి
మాకు నెలలకొకసారి బంధుమిత్రులను నందఱును కలుసువారికి ఉత్తరములు వ్రాయుటకు గారు వ్రాసిన ఉత్తరములనుచూచుటకును ఖైదీల కనుమరించెదరు. శ్రీమాన్ రాజ

గోపాలాచారి గారును తిరగివేసినదానునుకచ్చి నన్ను చూచిరి. ఉద్యోగుల అనుమతితోని మీ కేటిక్కవారము న్నాను 18.4.1922 తేదీ కనినానినూడును నానిను బొంబయి గారిని కలిగివేసినందుల మీకు జ్ఞాపకము చేసెదను. నానుల నెచటికో పంపించెదనని 20 తేదీ సోమనాడునానుగూర్చి 10 గంటలకు మాకు తెలియజేసిరి. ఆరాత్రి 11 1/2 గంటలకు బోలీసు నూపర్చెంటు ముమ్మసను సబ్బర్కతి రైలుస్టేషనుకు తీసికొనిపోయెను. అచట మాకొకకు సిద్ధముగానున్న రైలుబ దిగానుములను కూర్చుండ వెట్టి, ఒక బుట్టకుపట్టెను నాలో భుజించుటకు నూకిచ్చిరి. దానిపొడువను బాగుగా సమపాదముచేసి, ఆకో గ్యముకొరకును ఆచారముగను నుడ నాకదియ కెట్టి భోజనమువాటుగా నూడెనో ఆభోజనమునే చేయుటకు నాకును ఆరోగ్యముకొరకు స్త్రీపాలకు పట్టెను రొట్టెను తిరిగిట బాంక దీగారికిని నిబద్ధతచెరసాల దాక్కును ఆను (తి నిచ్చెను కాతన నాకు మేకపాలయ బాంధవుగారికి ఆపుపాలయ తెగుటుక్క మాతోగూడ వచ్చుచున్న డిప్టి నూపర్చెంటు చునవ్యును పంపెను

రైలుబండి కిక్కిరి చేగగానే ఆరట మూకొక గొక జయిలుబండి సిద్ధముగా నుండెను. నుమ్మలకు వాని యో నెమ్మలది యీ (ఎరవాడ) చెరసాల తీసికొనివచ్చిరి. ఎరవాడ సబర్కతి కాదు

ఎరవాడ చెరసాలలో చాల కష్టపెట్టెక రని కొందరు ఖైదీలు నాకదియకే చెప్పిండున నాకెట్లముల సవభవించుటకు నేను సిద్ధపడుచుంటిని “నేను జబ్బుగా నున్నపుడును (ప్రయాణములో నున్నపుడును తప్ప రక్తిసంకోచముతో ఆరోగ్యము కలిగినచో అరగంట నేపై నూటరెడతెకకా సంతర్పణగిదాడు ప్రతము పూనినందున ఎరవాడ చెరసాలలో నాకు దాని కభ్యంతరము కలిగిందినచో నేను భోజనము మానేజవలసి వచ్చుచు గాన నటుల జరిగినచో నాజుంపల్లి పేరుచే మీరువాడ భోజనము మాని వేయ గూడకు నేను భోజనము మాని వేసితిని మీరు విచారింపగూడదు” నేను బాంధవుగారికో చెప్పితిని. బాంధవుగూడ నా అట్టి ప్రాయమును సరిగా గ్రహించిరి.

మేము నాజుంకలము రిక్కి గంటలకు చెరసాలచేరితిమి మావెంట కొకచ్చి చాట్లమును పంపబుట్టెను నీనికి గిడికొని వెళ్లగూడదని మొదల నూపర్చెంటు మాతో చెప్పెను. “సబర్కతి చెరసాలలో మేమిద్దరకును ప్రతిదినమును గూటకుము. కుంటిమి. వారేమియు నభ్యంతరము చెప్పలేదు. (ప్రతిదినమును నూటవకుటకు నేనుకరెము పట్టియున్నానుగా) దానిని మామీ తేదని” నేను నూపర్చెంటుతో చెప్పగా “ఎరవాడ సబర్కతి కాదు” అని నూపర్చెంటు చెప్పెను.

మియిచ్చుయిచ్చుము లిచట చెల్లవు
“ఆరోగ్యముకొరకు సబర్కతి చెరసాలలో వేమిద్దరమును గడితెలులతో పంపకొనుచుంటిమి” అని గూడ నేను చెప్పితిని “అని యిచట రికిరాదని నూపర్చెంటు చెప్పెను.

ఈరీతిగా ప్రభుసంస్కారము ప్రతికూలాభి యిముతే కలిగివెను. కాని నే నేమియును చింత కొండలి సోమనారమునాడును ముగ్గులకూకనాడును సరిగా భోజనము లేక అరకకాపేడివిను నాకెట్టి యిబ్బడియును కలుగ లేదు. కాని బాంధవుగారికి మాత్రము కష్టముగా నుండెనని నేను గ్రహించితిని. బాంధవుగారు రాత్రి పొడుకగా కనుండలేరు. అయినయొద్ద నెలైన సాయముచేదలెను. అయిన కారాగృహప్రవేశ మదిన కెచ్చుచును కలుగలేదు. నే నన్నో ఖైదీఖానాలలో నపుడే గడిచెయియుంటిని.

మహాద్దయమున ముమ్మల సత్సించుటకు నూపర్చెంటుచెప్పెను. నిన్న సాయంత్రమున జరిగిన సుభాషకును బట్టియే యభిప్రాయమున నిర్ణయించునటుట వ్యాపకముగానికి ఆపును నూపర్చెంటు తొందరగా నటుల కలిగియుండ న ఏని నేను కలచికిని. ముమ్మసంస్కారములకు గదివి పక్కలు ముమ్మల గాడు పిలువించి ముత్తో యాటూర చేయి. మేము మా కొరికలను తెలుపగా విచారించికోరిక అనియే అప్రకారము మేము కొరకపని తానేన్నడును నిలవవలెనని సునూపర్చెంటు స్పష్ట పరి చెప్పెను. నేను రాట్లమును కోరుటకే వలయు రాజకీయము కాదనియు (సోపియోగని నాకదిమతి సంబంధమును నిజమును మాత్రమే గూర్చును అని వట్టి సింకనత్ర ప్రాగృహము కాదనియు మేము అన ఆచారసద్భావమునుగూడ మాకియ్యిరే కర్మమునా బోలెనే నీ సూపర్చెంటు గ్రహించెను. నూపర్చెంటులను మాకిచ్చి వేయుల లాత దాక్షిణించెను.

కాపున కిరీటమునకు నుండుచున్న సోర్యముల నన్నిటిని ప్రభుత్వమునకు, అనగట్లు కరువులకును మానవులకును ఏమిటి నష్టములలో అట్టి ఆపరాధిని పాపకర్మములను వారి చేరసాలలో భాగము లేకుండ నుపహరించునని నాణ్యతపాతమును, మానవులను బంధించును గూడ నుపహరించును గుణ్యముగ మెలకుచుండును. మర్యాదగా నుపహరించుచుండుటగాన మొదటిరొజున జరిగిన విషయమును లెక్కచేత నవసరములేదు. అటుపిమ్మట నాకును మాపర్మంటు జయియటకు కలిగిన అన్యాయము ఖయిదీని కాపాలావారిని ఎంతవరకు ఉండ వీలుగనో అంతవరకు వానిగానే యుండెనని మాత్రము నేను చెప్పక తప్పదు.

కొంత గ్రహములలో మానవకర్మము పూర్తిగా నదృశ్యము కాకపోయినను చాలవర కంతరించినదని నా అభిప్రాయము. మిమ్ము మామీటులే తక్కిన ఖయిదీలనందరిని గూడ మామీటుగాను" అని మాపర్మంటు చెప్పెను. అదియే నిజమైతే మానవులందరి పరుకర్మమునకు కావలసిన సోర్యములకు లోపలేమియును లేదనియే నేను చెప్పగలను గాని మానవులందరి మానవకర్మమునకు నుపహరించు నిష్ఠాయుక్తులకు కొరగానూనింధులలో చావు లేదు.

సుద్ధ తెలివితక్కువ

ఇదియే చెరసాల సంఘమువారు చేసిన నిర్వహణ. మేము కారాగృహమున ప్రవేశించినందునాడే అక్కడికి మా కారాగృహ సంఘము అచట జరిగినది. అనభవ కలెక్టరును పూదరీయమును మరి కొందరును వచ్చిరి. వారు మామొద్దకు వచ్చి మాకోరికల నడిగిరి. "బాంకరుగారు ఒంటిగా నుండబోరు. అయినను నాయొద్దనే యుంచవలెను. ఆయన గదిని తెరచి యుంచవలెను" అని నేను చెప్పితిని. అప్పుడు నాకోరికను వారెంతటికీకారభావముతో చూచిరో నేను నరిగా కర్షించబాటు. నన్ను అతియలనగా అతి అలక్ష్యముగా చూచి వారు గిరుక్కున మరలిపోవునపుడు వారిలో కొరడు "సుద్ధ తెలివితక్కువ కోరిక" అని మాకు వివరమునట్లుగ నే పలిక వెడలిపోయెను. బాంకరుగారు పూర్వవర్తి. అతని బట్టుబ గౌరవము, అతడు పడసిన అభ్యాసము మాన్యునని వారి కెవ్వరికిని తెలియవు. దానిని తెలిసికొనబలిన అవసరము వారి కెవ్వరికినిలేదు. అతడెట్లు కొరడు చాల సహజమనియే నాకు తోచినది గాని వారిట్లు తోచలేదు. భోజనము తేలిపోయినను బాంకరుగారి కోరికలకు గాని సరిగా గాఢనిద లేపోయిన మాత్ర మాత దోర్మకాలము.

ఏకపుత్రుడవహరింపబడిన తల్లి

మరియొక పాపుగంట కోకవార్దరు వచ్చి బాంకరుగారినికొక గదిలోనికి తీసికొనిపోయెనని చెప్పెను. ఏకపుత్రుడవ యయిపో నాకోడుకు నోక్కిని నాకస్మికముగ చరించినపుడు కన్నతల్లి కట్టి గాఢసంతాపభక్తి కలుగునో అట్టిదేయే నాకపుడు తటస్థుడైనా. నేనొకప్పుడు ఏదో పుణ్యముచేయుటననే బాంకరు గారినిగూడ నాతోపాటు అరెస్టుచేసిరి. ఇద్దరిని ఏకకాలముననే విచారణచేసిరి. "బాంకరుగారిని నాయొద్దనే యుంచిన నేనుకాల సంతరించెదను. అట్లు జరిగిన మేము పరస్పరమునమాయలము గా నుండగలమును." అని సువర్ణతీ చెరసాలనుండి నేను జిల్లా మేజిస్ట్రేటుకు ప్రాసించి. నేను బాంకరుగారితో కలసి భగవద్దీ తను చిరువవారించితిని. దుర్బలముగ నాకోరికనునకు బాంకరు గారు నుపహరించు చేయించుండిరి. బాంకరుగారి తల్లిగారు చనిపోయి కొన్ని నెలలుమాత్రమే మైంది. ఆమెకు జబ్బుగానున్న నుపహరిక నాకోరిక అమెనుమాదిరి. "నాకోడుకు మీ అండనుండటమే నాకట్టివిచారమును తెగయెను లేకుండపోయి నది. నేను చూయగా ప్రాణములను విడువగలిగెదను" అనినాతో గానాధీశుడే అప్పుడు పలికెనుగాని ఇట్టి అపరాధమున తన తమాషుని లోపాడుటకు నేనింత యనమర్మదనమగునని ఆ యిల్లా లెజిస్లాటరులోపోయెను. బాంకరుగారు నన్ను విడిచిపోవునపుడు నే నాతని నిర్వేదమునకే వశపరిచితిని. సర్వేకృతుడు మీ బాధ్యత తను పనించి మిమ్ములను కాపాడు గాక యని నడిచితిని

బాంకరుగారిని వేరొకటిలో నుంచినట్లుకు మరికొన్ని కోరికలకాయనకర్మమునాగడివచ్చి అంగంబునపు నాకు ఏమిటను చేయునని నేనెప్పుడును దోర్మకలను చూచిచిరితయిననాద్దవచ్చి నపుడు దానినిగూర్చి తప్ప మరేవిషయమునుగూర్చియు మేము మాటలాడుకొనకుండ మామట కోకవార్దరుగూడ నచట కావలి యుండును.

గ్రంథములు కత్రికలు

బాంకరుగారు నావద్దనుండు అంగంబుకాలములోను మే మిద్దరమును కలసి భగవద్దీతను చదువుట కనుమతి నియ్యవలె నని

నేను ఇవచ్చెత్తురు ననుకొను మాపర్మంటును బ్రతిమాలించువా ను. వారికిను ఆలోచించుచునే యున్నాను.

బాంకరుగారి కిరీటపూర్వములను గూర్చి గూడ ఉద్యోగు లేమియును అంటుచేయుట లేదు. ఆయన గూడ బాగుగ నున్నార. క్రమక్రమముగా ఆయనకు ఒంటిపాటు అలవాటు చున్నది. భజనము తగ్గుచున్నది.

మతసంబంధములకు పుస్తకములు విడు ఒక ప్రాంతము టు (డిక్టరీ), మాలానా అయ్యు కలాం అడదగూడ నాకు బహుమానముగా నిచ్చిన ఒక ఉరుడు పాతపుస్తకము. ఈ ఏడు గ్రంథములను నాచెంత నుంచుకొనుటకు ఉద్యోగుల అనుమతిని బడయుటకు నేను నాకోరికను క్షయపరుపకులని వచ్చింది. చెరసాలలోని గ్రంథాలయము నందలి పుస్తకములు తప్ప యితర పుస్తకము లేదయినను ఖైదీలయొద్ద నుండగూడదు అను కఠిన నిబంధనలకు కాన యీ ఏడు పుస్తకములను మీరు చెరసాల గ్రంథాలయమున కిచ్చి పిమ్మట వాని నుపయోగించు కొనవలెను. అని మా పర్మంటు చెప్పెను. కావున యీ ఏడు పుస్తకములను మరొన్ని పుస్తకములను గూడ గ్రంథాలయమున కిచ్చుకే నేను నిశ్చయించితినిగాని "ఈ మతగ్రంథములు నాకు బహుమానముగా నియ్యబడినవి. వానికి సంబంధించిన విషయము కొంతకలదు. అట్టి గ్రంథములను గ్రంథాలయమున కిచ్చుట నాకు దీవెనని ఖండించుకొనుటయే యగును" అని నేను మాపర్మంటుతో నవినయముగా తెలిపితిని. అతడు గొప్ప ప్రతిభను చేసిగా అపుస్తకములను నేను నాయొద్ద నుంచుకొనుట కున్నతోద్యోగు లనుమతి నిచ్చిరి.

"ఇకమీరు మాపర్మంటులను (పీరియాడికలు) మీస్వంత కృత్యముతో తెప్పించుకొనవచ్చును" అని మాపర్మంటు తెలిపె ను. వారాధికరణగూడ పీరియాడికలులోనే చేపనని నేను తెలిపితి. అందులకు మాపర్మంటుగూడ అంగీకరించెనుగానివారాధికరణమిచ్చుచిమియిననావారినికొంతయమతపూర్తిగాతొలగలేదు. బాంకరుగారినికల వారాధికరణ నాకోరికనందని అడుగుటకు నేను సాహసించబాలక పోతినిగాని 'మైక్సు లెఫ్ యండియా' వారాధికరణంనుగదని అడిగితిని. అది కేవలము రాజకీయకత్రిక యని మా పర్మంటు తలచెను. గాన ఏకకత్రిక పీరియాడికలు అగునో గవర్నరును కార్యకర్తలనువారును నిర్ణయింపవలెనని అతడుతలచెను. గాన పోలిసుయ్యను, జిల్లా విట్టు, బ్రాహ్మపుర్ను, మాన్యు గ్రంథములు కావలెనని నేను కోరిన ప్రయోజన మగపడలేదు.

కత్రి-చార్యకు సులభసాధనము

"గొట్టెను కో నీ కాల్చిన గాని అది అత గదు. నిమ్మ కా య కో నీ కొ ను టు కత్రి కాతెను." అని అడుగగా "కత్రిచార్యకు సులభసాధనము ఖైదీచేతి లోకత్రి మహాప్రదక్షరము" అని మాపర్మంటు తెలిపెను. అటు లైన నాకు గొట్టెలను నిమ్మకాయలను ఇయ్యవలదు అని నేనంటి. ఇందుమై నాస్వంతి పేనాకత్రిని నాకెప్పుడు కత్రిచార్యకా నెన. దానిని కాన్సిల్ వార్దరు తనవద్దకుంచుకొని నాకు కావలసినపుడు నాకెచ్చి వెంటనే పుచ్చుకొనుచుండవలెను. కాన్సిల్ వార్దరు దానిని సాంకాలమున ఇయ్యవలదు ఇచ్చినే ఉదయ మున మరల తెచ్చుకొని తనయొద్ద నుంచుకొనవలెనని ఏర్పాటు చేయబడిన

కాన్సిల్ వార్దరులు

కాన్సిల్ వార్దరు అనగా దీర్ఘ కాలము కారాగృహవాస మునరింపవలసినవారు. వారు విధేయులై యుండిపో వారి లో కొందరికి వార్దరు దుస్తులను కొద్దిభాగ్యతలను కావలి ద్యూ టీని ఇచ్చెదరు. అట్టివారిలో నాకర్మ చేసినందుకు కిషింపబడిన వాడొకడు పగటిపూటను, నేనెంతో గారిత కనబడు దీర్ఘ లంబకాయుడొకడు రాత్రిపూటను, నాగడివద్ద కావలి యుండు టుకు నియమింపబడిరి. రాత్రిపూట నాగడి తలుపులు తెంచి యుండుటకు యున్నప్పుడు జనరలు చివర కంగీకరించినపుడు రాత్రికావలి యుండుటకు పగటిపూట నుండునా దొక్కడు చాలదని వానికిజరగా శిక్షించబడిన గూడ నియమించిరి. వారిద్దరును గూడ చాల యోగ్యులు. వారు నా కట్టి యిబ్బందిని ఎప్పుడును కలగజేయలేదు. నేను వారితో నెప్పుడును సంభాషణ సులభతయ. పగటిపూటమాత్రము వార్దరుతో నాకు కావలసిన వానికొరకు నేను మాటలాడవలసి యున్నది. అపని తప్ప వారితో నాకట్టి పనిమీను లేదు.

నాట్లాన త్రిభువాకృతిగానుండెను. వానిలో దీర్ఘముగ లేఖ పర్మను యుఖముగానున్నది. అక్కడిలో పడకొండుకొట్టు వున్నది. ఆ ఆరరణలో నాకోరికనుకొర కలదు. అతడు అలేచి యా దేశముడకు రాజకీయఖయిదీ (కావచ్చును), అతనికి మీం

దూస్థానీకామ రాదు. నాకు అరెస్టుకామ రాదు. కాన మేము శిక్షయమన కలకుకొని కందనముల నొనర్చుకొనుచుండెడి వారము. మాకరియముం త మాత్రమే. మా కర్మము గు రేఖ ముండ్ల తీ గలదడి. దానిలో నొక గుమ్మము కేయి. దాని కావల నువికాలముకు బహిరంగ ప్రదేశ మున్నది. ఈత్రుభు జమున కథోభాగమునందలి మూలకేఖ (చేను) గట్టిగాతీగోత త్రిభుజమునందొకనా ద్దేర్మముపబడినది. అనుష్టు గిటుదా టి నేను పోనూడదు. నేను వ్యాయామము నుపభుటకు 70 అడుగుల పొడుగు గల భాగ్యలమున్నది. కారాగృహవాసులను పరికించుటకు నియమింపబడిన వాడు కొందరు కలరు. వారి పుష్పపు దుకచ్చి చూచుచుండురు. వారిలో కట్టోమమేటు మేజిస్ట్రేటు ఖంబటాగాకొరరు. ప్రభుత్వవిభాగమున మానవసహజముగ్రచేరు శూన్యముని తెలుపుటకు నేనొకసారి ఖంబటాగారికొ నున్నపు గిటుచు చూపి తెలిపితిని. ఆ రోధము సరికావని అయ్యగూడ తలచి అట్లు నున్నతోద్యోగులకు తెలిపెను. అటుపిమ్మట ఆ నిరోధమును తీసివేసిరి. నే నిపుడు ఆయాకరణముం దంటిటను అనగా 140 అడుగుల పొడుగుగల స్థలమునం దంటిటను స్వేచ్ఛ గా తిరుగుటకు నాకెప్పు డనక నేను లభించినది. దాని వెనుక నున్న కిరాలముకు బహిరంగస్థలము నన్ను కర్షించినది గాని ఆ ప్రదేశమున కేగుట కనుమతించుట ఆపారముగ కనకర మని పించుకొనును గాన అది లభ్యముకాదు. దాని కేమి నున్నపు గిటు దాటగూడదను కట్టుబాటు తొలగిపోయినది కాన ముండ్ల దడి నిరోధమును గూడ నావిషయమున గడునించుటవలనమని నేను మాపర్మంటుతో తెలిపితినిగాని అదికొంతకట్టు. ప్రశ్న గాన మాపర్మంటు ఇంకను ఆలోచించుచున్నాను.

ఏకాంతవాసము

నేను ఏకాంతవాసమున నుండవలసిన ఖైదీగాన యితరు లెవ్వరితోను మాటలాడగూడదు. భార్యాదైత్యుల కొందరు కు(ప్రసిద్ధులకు గంగాధరరావు జేకపాండి (తెల్లం) గారు మా న్నుగువారుగూడ ఎరవాడ చెరసాలలోనేయున్నాడు. ఈకేల్ల రుసంస్కర్తయగు వీరమ ను బేరరాజుగారును బాంబాయిగంపా దకులలోనొకరులెరు గారునుగూడనాచెరసాలలో నేయుండిరి. గాని నేను వారి నెవ్వరిని చూడవలెను. నేను వారితోకలసి యుండిన నే నేమి వానిచేయగలగుదునో నాకు తెలియదయ్యెను. మేము కుట్రపన్ని తప్పించుకొని పారిపోవాలము. మేములు కుట్రపన్నినవో ఉద్యోగుల కంతకంటె సంతోష కరము గు కార్య మింకేమియుండగలదు. నేనువారికందరికిని దుష్కృత్యములు ననినవో తగినకట్టుదిట్టును లదివరకే చేసుబడెను. నేనచట రాట్టుమును గూర్చి వారి కధికోత్సాహమును కలిగించుటకు మాత్రమే నాకవకాశ ముండును.

ఈఏకాంతవాసమును గూర్చి వాడుట నాకందులన కష్టముగానున్నదని మొప్పెట్టుటకు కాదు. నా కడిచాల సౌఖ్య ముగానేయున్నది. ఏకాంతవాసమునందు నాకు సేయ సహజము. మానమున ప్రకారమును నాకు సంతోష ప్రదమును. ఏకాంత వాసములన విశ్వాభ్యసము బాగుగా సాగుచున్నది. నా కది యే ప్రీతికరము. జనమభ్యయన నది సాగుదు.

ఖయిదీలందరికిని మాత్రము ఏకాంతవాసము కంతకమును కలిగింపబాలదు. ఇది కేవల మనవసరమును ప్రారమునైయున్నది. అనత్యవిభజనమే దీనికి కరణము. చెరసాలలో ఖైదీలందరిని ఒక్క ఆవరణలోనే చేర్చియున్నాడు. గాన మాపర్మంటుకు స్వేచ్ఛలేనివో అచటికివచ్చు భిన్నభక్తులు అస్థిలమును పురుషు లకు సరదు శ్వాసము మొనరింపబాలదు. గాన కిరదు వారి కిరదులను మాత్రమే పరికించుచు కిరీరములలో నున్నచేపురి యునేతీంచుచున్నాడు.

అదిగాక కారాగృహములు రాజకీయములకుగాను దుర్బి నియోగము చేయబడుచున్నది. గాన రాజకీయఖైదీ కారాగృహ మున ప్రవేశించిననుగూడ సరికి రాజకీయముగ నేధ తొలగుట లేదు.

నిత్య కృత్యము

నిత్య కృత్యములుగూడ విధించి యీ చిత్తరువును పరి సమాప్తి నొందించెదను. నాకోట్లు (నెలు) చాల అదముగాను చాలవకుభముగాను గాలిబాగుగా వచ్చుటకు వీలుగాను యు న్నది. నేను ఆరుబయట పండుకొనుట కలవాటు పడియుండుటచే వారు బయట పరుండుట కనుమతి యిచ్చింది నాకోక వరమే. నేను ఉరు యమున 4 గంటలకు తేచెదను. అప్పుడు ఉడ జుగితములను విధిగా జరిచెదనని తెలిసిన సువర్ణతీ అక్రమ వాసులు సంకసింపబాలదురు. నేను కలెరపాతముచేసిన గేములనుగూడ పాడిదను. ఉడయము 6-80 గంటలకు విద్యా భ్యాసమును ప్రారంభించెదను. ఖయిదీలకు దీపము నియ్యరు

కాని చదువులనుగల వారుగా నానా కారణముల వలన చదువులు విడిచిపెట్టి రాత్రి 7 గంటలలో చదువు చేయుదును. అటు పిమ్మట దీనిని తరువాత చదువులకును వ్రాయుటకును కలసి వుండదు. రాత్రి 8 గంటలకు మరల ఆశ్రమములో చేరుదునట్లు ప్రార్థనము చేసి తన ప్రక్కవై వుండెదను. తలపీచాను వ్రాసిన రామానుజమును పూజించుగా రిచ్చి కైస్త్ర గ్రంథమును ఉదయభాగము గ్రంథములను రాత్రి గ్రంథములను చేసి చదువుచుండును. ఈ గ్రంథ పఠనములకు అనుగుణము గడిచెదను. ఏమిట చేయుట నూలు వడవట్లకుండు వాడుగు గంటలుగడచును. మొదలు ఏమిట లేనపుడు అగంటనేత మూత్రమె నూలు వడవట్లనుండి తరువాత ఉద్యోగులు దానితో కొంత ప్రత్యర్థి. అది చాల మురికిగా నుండెను. తన ఒక గంట నేత్ర ఏమిట వడిచెదను. మూడు గంటలనేత్ర నూలువడవట్లను. వెనుక ఆ నూలువాయిగారుకు యిప్పుడు మగలూలుగా రిచ్చును నాకు ఏమిటను పంపిరి. వారు ఏమిటను పంపుట మానివేసి వారిలో నొకరు తదితరులకు రెండు రోనులకు మింగవలెను మంచి కుత్తును మాదిని పంపగోరెదను. నేనే ఏమిటను చేసుకొన గోరెదను. నూలు వడుట వారిందనుకుంటున్న చేయుటగూడ నేర్చుకొనవలెను. ఒక్కనాడు రిచ్చునినతోడనే నేను ఏమిటను చేయగలిగితిని. నూలువడవట్ల కంటే ఏమిటను చేయుట నేర్చుకొనుట చాల నులభముగాని తరువాత పనిచేయుట మృత్యువకప్పమే.

భగవంతునకు రాను రాను చేరువ యగుచున్నాను.

నూలు వడుటకు యొక దళిబి నాకు నానాటి కృత మగుచున్న కొలది నేను నిరంతరము ఆ దళిబికు చేరువయ్యెను. అదిగా అంతకుండు కృత్యమును గమించునట్లే చేరుచున్నాను. నేను నూలు వడుట నట్టి నూలుగంటులను మంచి పద్ధతియొక మని కలెచుచున్నాను. నావృత్తుకు ఫలితము నాకు వెంటనే నాకును ఎదురే కలదుచున్నది. ఆ నూలుగంటులను అపరిత మగుటలవల్ల నాకు కలదు. నేను గీతను, భుజా నను, రామానుజమును చదివుచున్నపుడు గూడ నామము చలింపవలెయును. ఏమిటచేయునపుడు నూలువడుట నపుడు మృత్యువు నువసేమియును చెడదు. అందరినిలుచే యుండునని నేను చెప్పువాను. నిర్జనలకు భారతీయుల నుద్ధరించుటకు రాట్టమే కరణ్యమని నేను పూర్తి నమ్ముచుండటచే నాకు దానియందు రాగ మతిక యందున్నది. గ్రంథపఠనము కథికాలము కృత్యపఠనము దక్షిణామూలవడుట కథికాలము కృత్యపఠనముగా అనువిష యమున నామానమున తీర్చుట నున్నది. కలగుచున్నది. నూలువడుటచే అధిక కాలము ను వ్యయపరచుననియు నేను నమ్ముచుండెను. వాస్తవముయొక లేఖన నేను మీకు తెలుప గలగుమని తోచుచున్నది.

మలానా బిల్లుల వారి సాహెబుగారు నాకు నూలు వడుటకు పుడే అభ్యసన మొనరించెదని నాతో చెప్పిరి. నాతో పోటీకొనగోరెదని ఆయనతో తెలుపుదు. ఇకనుచాల మందిగూడ వారికలెనే యాపని ముఖ్యవిధిగా భావించి ప్రారంభించెదరుగాక.

నేను ప్రాంతదలచిన ప్రభువాచకము (ప్రె) కు) న పూర్తిచేసితిని సమర్థత ఆశ్రమము వారికి తెలుపగోరెదను. దానిని వారికి పంపుట కిచ్చితిని అనుమతించెదరని తలచెదను. నేను ప్రాంతదలచిన మరలసంబంధమును ప్రభువాచకమున దక్షిణాగ్రహిణ సంఘర్షణ చరిత్రమునగూడ ప్రారంభించెదని నమ్ముదను.

పుస్తకములే తలచెద

నేను వాస్తవము కొరకు కరసాలలో యామ్యుకు భుజించుట మానివేసితిని. రెండునాడులే భుజించుచున్నాను నేను కాలనినంతి పదార్థమును సమర్థిగానే భుజించుచున్నాను. అపారమయమున నూపర్చుంటు సాక్ష్యముల నన్నిటిని చేయుచున్నాను. ఈ నెల 12 వ తేదీనుండి మేపాళును, వైయ్యును గూడ తెప్పించుచున్నాను. కర్మలలో నేనేపాటిలను కయన చేసుకొన గలగుదనని తలచెదను.

నాకు రెండు కెచ్చిన సరి క్రొత్త కంబళ్లను రెండు చుప్పట్లను ఒకరుగ చాపనును యిచ్చిరి. ఏమిట కృతలగడను గూడ యిచ్చిరి. అది అనవసరమే. నేను వెనుకపుస్తకములతో లేక కొన్ని బట్టలతో తియ్యిండ్ల పెట్టుకొనుచుంటిని. రాజగోపాలాచారిగారిలో సంభాషించిన పిమ్మట తలచెదను గూడ నిచ్చిరి.

రహస్యముగా స్నానము చేయుటకు మరుగు ఏర్పాటుకలదు. రెండునాడు స్నానము చేయుట కనువతి నిచ్చుచున్నాను. పనిచేయుటకు ప్రత్యేకముగా నొక దిన యిచ్చిరి. ఆశోగ్యపారి కున్యములకు తగిన ఏర్పాటులను వాడుగా చేసిరి.

కావున నాకొరకు మిత్రు లేనివయమును గూర్చియు చింతింపలేదు. విచార గ రా జ ము క లె నేను వా గా గృహమున లే న పు డు మో యి గా ను న్నా ను. నే ను చేసిన చేకనేకంకె కా రా గృహమున చేయుచున్న పని అల్పము నేను తలంపను. ఇటు నుండు కలన నాకు మంచి ప్రయత్న అలగదుచున్నది. మన పని సమరాత్రినొకడు? ఒక్కనితోనే అధారపడి యున్నదా? లే అందరును : ట్టువాలుతో పనిచేయుచున్నారా? అను విషయము మిగిలియోగముననే నాకుగా లేకలదు. నాకెట్టి సంతోషము లేదు గాన చేకను నేమి జరుగుచున్నదియు తెలుసుకొనవలెను నాకురకు నాకేమియును లేదు. నాప్రార్థనలు సత్యము లగునని, విశ్రమమును వృద్ధము నుండేయే వెలువడుచుండెనని, యితరుల కంటకము కలిగించు న్యాయాన్ని ఎంత యధికమైననుగూడ దాని బలముకలె నిట్టి ప్రార్థనలుమే అధికమున నమ్మకము నాకు పోవుచున్నది.

దాసుగారి ఆశోగ్యమెట్లు నున్నదోయని నాకు విచారముగా నున్నది. అయిన ఆశోగ్యమును చూచి నాకు సరగా తెలుప నందుట దాను సతీయగిగూర్చి నేను నిరంతరము ఫిర్యాదు చేయుటలయే కచ్చుచున్నది. మోటిలాలుగారి ఉబ్బునము తగి తోయినదని తలచెదను.

పాదుషాభిమానములుగల బాలుడు

నాభార్య నిచటికి రావలెనని తెలిపి బోధించి రాకుండ చేయుదు. దేవదాసు యింటికి కచ్చిపుడు చాల ఆరాటము చేసికాదు. నాకు నన్ను చూడవచ్చు సరి! నూపర్చుంటు ఎదుట నేను నిలవబడియుంటిని. నా దాస్థినిమాంచి సహించుటలక పోయెను. నాకు స్వాభిమానమున పోయెను. ఈ వాడంటుచే దుఃఖము నాపుకొనలక దిగ్గంగా వెళ్ళి వెళ్ళి ఏదైనాని ఆతికష్టమునంద నేను వాని నోర్చాను. నేను పైదీవిగాను నూపర్చుంటు ఎదుట కూర్చుండగూడదను విషయము నాకు గ్రహించి యుండవలెనని. రాజగోపాలాచారిగారిని దేవదాసు కును కిచ్చి నిచ్చిన వాడుండెనని, ఇచ్చియుండవలెనని. ఇచ్చుక పోయిన వారిని ఆగోరపరచవలె నను యదేక్షా నూపర్చుంటు కెంతమాత్రమును లేదు అట్టి సందర్భములను నూపర్చుంటు న్యయముగా చేతనందే జరుగవలె నను విషయము లేదు. గాని నావిషయమున తనకెట్టి నెవమున రాకుండుట కరకు న్యయముగా నచట నుండెను. నాభార్య కచ్చిపుడు మరల నిట్టి పద విధ జరుగుటయు నాకు ప్రత్యేకమునా ముగా వారు కచ్చిని తెచ్చిచేయుటయు నావృత్తు లేదు. నేను నిజమమటుకండే నాకెట్టి కలదని నేను తలచెదను. విడిపువారు క్రతికృత్తిగా ను మునకియులకు మఃపూర్వముగా మార్చడ మృత్యు కింను మనము కొంత కామునకు మ్రోగవలెనను. నన్ను చూచుటకు నాంధ్రమిత్రులు కరుమగా రావలెదనయే నాకోరిక. వారు తను నాంధ్రులను వడుటకొనవలెను. అనుకూలప సత్తులతో నైనను ప్రతికూలప సత్తులతో నైనను పని కలిగి నపుడు రావలెనని నేనే.

నేను బోధించిన వాస్తవము చేసిరిని పొంచుచున్నాను. తూర్పుకాండేపు, ఆగ్రాలలో మహమ్మదీయులూ బీదలూ వారికి రాట్టలులను పంచివెట్టెదరయే నేను తలచెదను. ఆ గా నుండి నాకు ఉత్తరము వ్రాసిన మిషనరీ శ్రీ శేత నేను మరచి పోతి. కృష్ణ వాడుగారికి జ్ఞాన ముండవచ్చును.

నేను కర్మలలో ఉడుగుగ్రంథమును ముగించెదను. నాకు మంచి ఉడుగు నిఘంటును గ్రంథమును కావలెను. మీరైనను దాక్షున ఆస్సాగీ గారైనను మంచివానిని నిర్ణయం గోరెదను.

మాయలును నూర్చి నాకెట్టి విచారమును లేదని ఆతని కరిగింపుడు.

మిరాకోగ్యముగా నున్నారని నమ్మెదను. మీకు విరా మము లేకుండ కుచేయుట లేదనుకొనుట కగనకునుమమున కా సింపుటయే యోగము. మీ రె కెచ్చుచున్నాను మీ ఆశోగ్యమును సర్వకృతము కాపాడుగాక యని చేకవోనుటయే కర్తవ్యము.

మన తోడి చేకనేకంకె కందరిని నా ప్రేమకు తెలుప గోరెదను.

(మిత్రమిత్రుడు
ఎ. కె. గాంధీ.)

మహాత్ముని రెండవ లేఖ

బొంబాయి దొరతరమువారికి

8677 వ సంఖ్య వైదీ వ్రాసిన లేఖ

ఈ లేఖ (గాంధీ మహాత్ముడు) కన మిత్రులలో నొక రిగు వాకి. అజ్ఞులుగాన గాటి వ్రాసిన లేఖకు తిరిగి యీ లేఖికి కువివేయము దానిని చూచి దొరతరమువారు పంపి ఉత్తరపును యీ చేసాల నూపర్చుంటు వైదికి చెడివి వినిపించెను. దాని నొకరు ఈ సంగతిలెని నూపర్చుంటు వైదికి కొరగా ఈ లేఖికి నొకరు నిచ్చుటకు తన కధికారము లేదని నూపర్చుంటు తెలిపెను.

ఈ ఉత్తరపునకు వైది కొంతి కావలెను. ఇ.కోక నకలను వైదికి మిత్రులకు పంపగోరుచున్నాడు. తనయొగ క్షేమమున ఏవారణమునలం తాను తన మిత్రులకు తెలుపబాల టున్నాడో వారికి ఇయిది యారీతిగా తెలుపగోరుచున్నాడు. గాన తనకోకనకలయి స్వగతుల నూపర్చుంటు ఉత్తర వొకరి గవలెనని ఇయిది దొరతరమువారిని కొరచున్నాను.

ఇయిది తనమిత్రులకు వ్రాసిన లేఖలో (1) ఈ ఖబరుదీ విషయము మృత్యుమేగాక యీ ఖబరుదీమన్న యిత్రఖయిదీ విషయముగూడ నున్నది. (2) ఈ లేఖలకు కాజీయసంబంధ మను కచ్చికలగచ్చుచున్నాను కాగలగచ్చులను దొరతరము వా రాలేమను వ కీ.జీకి పంపుటకు నిరాకరించెదరి ఖబరుదీకి జ్ఞాన కము కచ్చిసంకల్పము అతడు గ్రహించగలిగింపవలెను ఉత్త రపుటాని విషయములనుబట్టి ఇయిది ఊహించుచున్నాడు.

మొదటి ఆక్షేపణకు గూర్చి ఇయిదియొక్క నిధిని ఆశోగ్యమునకును ముఖ్యముగా సంబంధించి విషయము లీలేఖలో కలు సూచు లేవు.

రెండవ ఆక్షేపణకు గూర్చి దేఖన కచ్చియిచ్చునకు కారణమున సంధ్యమిత్రులకు మూడునెలల నొకసారి క్షేమగార ను తెలుపులేఖను వ్రాయుటచే ఖబరుదీకలపొచ్చును దొరత రుట నూపర్చుంటు దని ఇయిది సునిశ్చయము కచ్చియిచ్చు మున్నాడు ఇట్టికారణమున నీవార్తాను తొలగించుట ప్రయ త్నోపదేశమున ఇయిది కలెచుచున్నాడు ఏమిట భారతదేశపు పరసాల లొక ప్రత్యేకమునకాగా నేర్పదను. అదియిటు యందగూడెను. రిక్కిలకాఖును విచ్చింపుటకు ప్రయ కెట్టి నామకలదో చేసాలలను విమర్శించుటగూడ నట్టికా క్షే ప్రజల జుండెనలె ని ఖబరుదీ కలెచుచున్నాడు.

ఇయిది నీన లేఖలో తనక్షేమమునకు ముఖ్యముగా సంబంధించినవిషయమునూత్రమే లెవు. ఇయిది వ్రాసిన విష యములలో సందర్భములు అతికేయములనేమైన నున్నవో ఇయిటికి తెలిపి చో నెదను నాని సంజోషపూర్వకముగా కన రించుకొనును. అటులొక దొరతరముగాను నూపించి రిక్కిని లేఖయాకృతిని విలమముచేసి కు విస చో ఇయిది తన మిత్రు లను మోసపుచ్చినవా డెదను. గాన అట్టిలాపము లేవైన నూర్చి చో వానిమాత్రమే సుకరించి యీలేఖను పంపించుటకు దొర తరమువా రనుమతించవలెను. అటులొక దొరతరమువా రు తెలిపిన సుకరిలను చేసి యీలేఖను పంపుటకు వైది ఆగి రెంప బాలె. అట్లు దొరతరమువారు కట్టుకట్టి చో నిక కనమిత్రుల కెట్టి లేఖలను క పుటకు వైది కొరకొరెదను.

ఎరవాదచెరసాల, } ఎం. కే. గాంధీ,
12-5-22. } 8677 సంఖ్య వైది.

మూడవ లేఖ

ఆదియు నంతయు నిదియే
ఎరవాద చెరసాల, 12-5-1922,

(మిత్రమిత్రులకు కా.కే.జీ.)

నున్న గూర్చి సర్వమునామలను మీకు తెలుపుచు ఏమిట నెల (1922) 14 వ తేదీన మీ కోసం వైదిక వ్రాసినది. దానిలో నా భార్యకును నాదేవులకును జననమును గూర్చి. కంతులకు తెలుపవలెననినాడే నేను మిత్రులను కొరతగాని ఆలేఖలలో కొన్ని ముఖ్యభాగాలను కదలికలని దానిని దొరత నీవలేదని దొరతరమువారిపును ఉత్తర పుచ్చెడి. అందునీ నాకు కొన్ని కారణములను తెలిపి, దాని అకు ఉత్తరపునకు నా నిచ్చు నిక వారియొకరి గాన మీ నా లేఖనుగా క ఉత్తరపునకునూ గాని నేను సంకల్పించితిని. ప్రత్యానియలలలో కొన్ని అంశం జ్ఞాపకమున్ను గూడ నేనువానినిపుడు మీకు తెలుపవలెనను. దొరతరమువారి ఆక్షేపణలకు సరిగా నుండు మిత్ర మిత్రులూ అసత్యములను అతికేయములనుచూచో నానిన మా

జంతుహింసా నివారణసంఘ వార్షిక సభ:—
 ఇంత్యుడి శత్రుత్వ తేదీ గురువారము సా.శం.కాలము 5-30
 గంటలకు చచ్చుచున్నవేలలతో జరుగును. వల్లింగుడిను ప్రభు
 త్వగా రక్ష్యతకహించెదరు.

సన్నాహమును నిర్వహించుటకును సులభముగా నుండునట్లుగాను
 వసతియు వీక్షణముగాను (ఆ. 10)

బొంబాయి, మార్చి 29:—ఫ్యాబరికలో జరిగిన యీసెం
(టల్ బ్యాంకు వార్షిక సభలో మేనేజిమెంటునందు నమ్మకము
ఉండు అను తీర్మాన ముమోదించబడినది. (ఆ. పి)

మాంబలం స్కీము

మదరాసు కార్పొరేషను

కమిషనరు నోటు

ఈ కింది తీర్మానములను రెంటిని 12 మంది సభ్యులు సంతకము చేసి పంపించిన నిన్న సాయంత్రము 15.15 గంటల క్రితం కార్పొరేషను ప్రత్యేక సమావేశ మేర్పాటు చేయబడిన నుమారు 80 మంది సభ్యులు హాజరైరి. అధ్యక్షుడు వి. తిరుమల పిళ్ళైగారు అగ్రాసభాధిపత్యము వహించిరి. కమిషనరు జి. టి. బోగుగారు హాజరయ్యుండిరి.

తీర్మానములు

1. కార్పొరేషనులో అలాచింపకనే నగరమునీడల్ సరి హద్దులను వ్యాప్తిచేసి ఈమధ్య ప్రభుత్వమువారు తెలుసుకున్న ప్రకటించి యుండుట సరమునకు సప్రదానము చేయి, అట్టి వ్యాప్తిలనగరవాస్తవ్యులచే కన్నులభారము అధికమగు నేగాని వారికి తగిన ఆదాయముండదనియు, ఇదివరకే ఎక్సలెషన్లను చెల్లించుట దుష్కర్మముగ నుండుననియు తలంపుచు, ఈవిధముగ ప్రభుత్వమువారికి తెలుపదలసి అభ్యర్థనచే ఈ సభవారు అధికారము వహించువాడు.

2. చివరములు తెలియని సందర్భములలో కార్పొరేషను మాంబలం స్కీమును అంగీకరించి తిరువాతి నిజస్థితి తెలిసినందు వేరైన, మాంబలం స్కీమును ఆక్షేపించుచు సగరముందలి అనేక బహిరంగసభలలో తీర్మానము గావించబడినందున, ఆస్కీమును వదలకొనుచుంటిమని అభ్యర్థనను ప్రభుత్వమువారికి వ్రాయవలెనని ఈసభవారు కోరుచున్నారు.

కమిషనరు నోటు

మాంబలం స్కీము కలసి లాభములను చెల్లించు కమిషనరు సభ్యులకు ఒక నోటును పంపిచెట్టిరి. అందు ఈ క్రింది ముఖ్యాంశములు:

మాంబలం నుండి 1200 ఎకరముల భూమి నువయోగించుటకు సగరనిర్మాణసంఘము స్కీమును రేచూపించెడిగా, ఆస్కీమును జనవరి 1928 నందు ప్రకటించబడినది. ఫిబ్రవరి 1928 లో, కార్పొరేషను ఆస్కీములో కొంతభాగమును గాని అంత నుగాని తీసికొని పనిప్రాంతంబులనుచేతా యిది ప్రభుత్వమువారి దుగగా, రెండువరకుతో, 600 ఎకరములను మాత్రము ప్రతిష్ఠించెదమని కార్పొరేషను ముఖ్యులను ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను. మొదటివరకు ఏనుగు, ప్రభుత్వమువారు ఋణము నీయవలెను. రెండవది, కార్పొరేషను ప్రతిష్ఠించుట అసమర్థముగ నుండెనయెడల, స్కీమును పూర్తిచేయవలసిన బాధ్యత కార్పొరేషను నై యుండనూడదు. ప్రభుత్వమువారు ఈరెండువరకులను అంగీకరించి 5 లక్షలరూపాయలను ఋణముగ నిచ్చిరి. ఇందువలన ప్రస్తుత సుపయోగించి కార్పొరేషను 482 ఎకరముల ప్రదేశమును కొనెను. ఇంతలోపున, ఈ ప్రదేశమును వైదాపేట మునిసిపాలిటీ నుండి తొలగించుచు మదరాసు నగరమునందు చేర్చుచు ప్రభుత్వమువారికి ప్రకటించు గావించిరి.

నగరనిర్మాణచట్టములోని 12 వ సెక్షను ననుసరించి కార్పొరేషను స్కీమును పంపుచుని ఇప్పుడు ప్రభుత్వమువారు కోరిరి.

ఆక్షేపణలు

మార్చి 1928 నందు కార్పొరేషను ఈ స్కీము సంగి కరించినది మొదట కొంతయూ తెనుగు బయట జేరెను. నాకు తెలిసిన సంతకం ఆయా తెనుగు రెండు కాంజములను బట్టియన్నవి. (1) స్కీములను ఆదాయముండదు. (2) మదరాసులోని జన బాహుళ్యమును తగ్గించుట కది లాభింపదు. ఇతర ఆక్షేపణలను గూర్చి చర్చించుట యివరకును లేదు.

మార్పులు

ఆదాయమునుగూర్చి గుంటుల నాలోచింపెను. కార్పొరేషను బాధ్యత వహించినది 609 ఎకరములకు మాత్రమే. చెరువు ప్రదేశమును నున్న 60 ఎకరముల భూమిని ప్రభుత్వమువారికి కొని వారు, 482 ఎకరములను కార్పొరేషను కొనెను. సగరనిర్మాణ సంఘమువారు గావించిన మూలముల ప్రకారము ప్రసలే 117 ఎకరములను కొనిరి. వీరు రెస్తాలై తమచోటులలో పదియవభాగము చోటును ఉచితముగ నిచ్చుటకును నీటిసప్లై, డ్రైయింగ్ మున్నగునది ఏర్పడినపుడు శిక్షలను చెల్లించుటకును అంగీకరించిరి.

ఆస్తి విలువ హెచ్చుకాలెనన్న, కార్పొరేషను ఇంకను అనేకవిషయముల గూర్చి పెట్టవలెను (1) రెస్తాలను, రుంకెన

లను తూములను కట్టవలెను. (2) దీపములను ఏర్పాటుచేయవలెను, (3) వాననీరు పోవుటకు కాలువల నేర్పాటు చేయవలెను. (4) తగ్గుగల పెత్తుచేయవలెను. (5) చెట్లను, ఉద్యానవనములను ఏర్పాటు చేయవలెను. మనము ఖచ్చితము సామ్యుమీద ప్రతి ఫలము త్వరలోనే రావలెను కోరి యుండుటచే, ఈ కమిషను మన మాలస్యము చేయరాదు.

నీటిపంపిణీ గూర్చియు, మారుగు కాలువలను గూర్చియు, ఆలోచింప వలసియున్నది. అది యాదు నది నుండినీరు తెప్పించుకొను విషయమై పరిశోధనలను గావించుటకు మనవరకాశముల నీయవలెనని నేను ప్రభుత్వమువారిని కోరి తలచితిని కాని మాంబలం స్కీము ఇంకను బాగుగ అభివృద్ధి చెందుటకును, ప్రతిష్ఠించు నూతులతోనే బయటపడవచ్చునని నేను తలంచుచున్నాను. మాతులలోను నీరు సమృద్ధిగను, బాగుగను దొరకునని నేను వింటిని. మారుగు నీటి విషయమై, అనీటిని మదరాసు ప్రధాన మారుగు కాలువలోనికి కంపుచేయు నల్లైర్పాటు చేయవచ్చును. ఇందులకుగూడ ఇప్పుడే తొందరలేదు. కాని పరిశోధనలు మాత్రము జరుగుచుండును.

అవసరమయ్యుండు

వైస తెలిపిన యంశములకై కృత్య మిదివరకుగ నుండును	
1. చోటులను	రూ 4,47,500
2. రెస్తాలను	5,00,000
3. తూములు	20,000
4. వాననీరు కాలువలు	25,000
5. ఎలక్ట్రిక్ దీపములు, బి. సబ్ స్టేషనుతోనూ	8,50,000
6. తగ్గుగల పెత్తుచేయటం	40,000
7. చెట్లు, తోటలు	25,000

మొత్తము

రూ 14,27,500
ఈ మొత్తమునకు నీటిపంపి (4,00,000) మారుగు కాలువలు (రూ 7,50,000) కలిపిన వ్యయమంతయు రూ 25,77,500 లగును.

ఆదాయము

ఇంత ఖచ్చితమైనవిషయము పొందెడిలాభము కావాలింప వలసియున్నది. ఎకరము రూ 1, 100- తేక చోటు రూ 60 ల వంతును అయినది. రెస్తాలను, దీపములను ఏర్పాటుచేయగానే చోటురూ 800 యను ఎకరము రూ 5, 500 యను అగునని నేను కనుగొని గలిగితిని. రెస్తాలను, చెట్లను, తోటలను, ఉద్యానములను వసయవలసిన మొదలు 875 ఎకరములను విక్రయింపవలసి యుండును. నీటిపంపులవేసినను, మనకు రూ 20,62, 500 లు వచ్చును. బాగుచేసినందులకు 117 ఎకరములు 25 సంవత్సరములకు 1.00 కి 7 1/2 డిగ్రీలును, దీనివలన సంవత్సరములకు రూ 40,000 లు ఆదాయముండును. కార్పొరేషను ఇప్పుటికి తీసికొనని 600 ఎకరములనుగూడ తీసికొని అభివృద్ధిచేసిన రూ 10,00,00 లు సాగుట ఆదాయము వచ్చును. ఈపాటి కట్టెల ఆంధవానేసినను, కార్పొరేషను వ్యయముచేయు దివ్యము నులభముగ వచ్చును. కృత్యమువూడ అనుకోనిసంతకన్నను తగ్గువచ్చును. ఎట్లు ఆలోచించినను కార్పొరేషనునకు లాభముండునేగాని నష్టమేమాత్రమును ఉండును.

ప్రజా సౌకర్యము

కాని, మనము గమనింపవలసినది కేవలము ప్రదర్శనమయమే గాదు. ఈసందర్భమున రెండవఆక్షేపణ పెరుగొన వలసియున్నది. మాంబలం స్కీమును నిర్వహించునది సగరమునందు జనసమృద్ధి యున్నదని ఒకయూక్షేపణ. సగరములోని కార్మిక జనమునందు లక్షకొవలెను. కాని మధ్యతరగతి వారి యందు తగ్గుల నిక్షేపము, మధ్యను తరగతి వారికిని భాగ్యవంతులకును ఇంటివలెను లెక్కచేర్చుదునో, కార్మికజనమునకు వికలమగు ప్రదేశములు మిగులును, ఆదాయముగార, కేవలము కార్మికజనుల జీవనమార్గమునుకొనియెట్లుపూనుకొని డిగ్రీ స్కీములకు మాంబలం స్కీమునకువలెనైన ప్రతిఫలము కన్పింపదనును నిస్సంశయము.

చుట్టుప్రక్కల ప్రదేశములయభివృద్ధి విషయమై, మదరాసు అభివృద్ధిహించుచుండెడిది. మాంబలం అభివృద్ధి ప్రారంభమైనది. కార్పొరేషనునెండునే ఆదిమమునై, కేంద్రప్రభుత్వమునకు యుచితము.

కనుక ఈసందర్భములలో సగరనిర్మాణసంఘము నూచించిన స్కీమును కార్పొరేషను అంగీకరించుచు కార్పొరేషను స్కీముగనే ఎంచి కనిపి (ప్రాంతంబునలెనని కోరుచున్నాను:— అని కమిషనరు నోటు నుండునెను.

సభ ఆపుదలయగుట

సభ ప్రారంభము కాగానే, అభ్యర్థకు మాంబలం స్కీము లాభకరమనియు, అలాచింపి తీర్మానమును గూర్చి యభిప్రాయ మొనగవలెననియు చెప్పెను.

అంతట డాక్టరు అశ్వత్థామదాసుగారు, ఈవిషయమై మాంబలం మామూల పరిస్థితులను స్వయముగ తెలిసికొనునంతవరకును సభను ఆపుదల చేయవలెనని యుపసాదించిరి.

రేటుపేయక ముఖ్యమైన ఈవిషయమై తటాకున ఏదోవిధముగ పరిష్కరించుట యుచితము గాదనియు, ఏదోయొక వాయిదానిర్ణయించిన, ఆదినము అందరు సభ్యులును మాంబలం మామూల పరిస్థితులను, చూచినపిమ్మట మరల సమావేశమై తీర్మానించుట లాభకరముగ నుండుననియు డాక్టరు అశ్వత్థామదాసుగారు చెప్పిరి.

తీర్మానము వారుదుగారు వైయుపసాదనను ఆమోదించిరి.

అసలు తీర్మానముల నుపసాదించి కొంచెము చర్చజరిగిన పిమ్మట ఆపుదల తీర్మానమును ప్రవేశపెట్టవచ్చునని వ్యాసారావుగారు చెప్పిరి. కాని ఆపుదల తీర్మానమును ఎప్పుడైనను చోటుకు పెట్టవచ్చునని అభ్యర్థకుడు చెప్పెను.

ఆపుదల యుపసాదనకు 19 మంది అసహాయముగను, 7 గురు ప్రతిహాయముగను నుండిరి.

అంతటితో సభ ఆపుదలయ్యెను.

“సోషలిస్టు” సంపాదకుని అరెస్టు

బొంబాయి, మార్చి 4:—“సోషలిస్టు” స.తి.సంపాదకుడు డా. ఎస్. ఎ. డాంజిగారు, కాన్పూరు జిల్లామాజిస్ట్రేటు యుక్తయ్యచే సరస్వతీశాలయము, ఇండియాను వీలుకొడు 121 ఎ. అక్షరములకుండ నీవారంటు పంపబడినది. ఈరాతి ఎక్స్ ప్రెస్సు ప్రెస్ బొంబాయిలో డాంజిగారు కాన్పూరునకు గొనిపోబడుదురు. 17 వ తేదిన విచారణ జరుగును. (ఆ. పే.)

ఉప్పుచాపల దిగుమతిపై పన్ను

ధిల్లీ, మార్చి 1:—బ్రిటిషు ఇండియాలోని రెవులములలో దిగుమతియగు ఉప్పుతో నిజమయించబడిన చెపలు, అన్నిరకముల వాటికి నేటినుండి మునుగునైన 12 అణాలు పన్ను విధించబడును. (ఆ. పే.)

మైలవరం

చాలభారతీ సమాజమువారు సాందర్యమహులనందు (6-3-24) తేది సాయంత్రము 5-30 గంటలకు (తెనుగున) ప్రదర్శించురు. కె. వీరయ్యపంతులు, మేనేజరు.

జాతకరత్నము

జన్మరత్నము పుట్టితేదీ వేళమున్నగునది తేకయే సంతకృత ఫలితములను క్యారెక్టరు గీడింతుతో సహా యెన్నిసంకల్పముల కైనను బ్రోతిష్ఠమైన, సహాయము అక్కరలేకయే తమంతట తాము వ్రాసికొనగలరు. భవనము, సంతానము, ఆయురారోగ్యములు మున్నగు ద్వాదశభాగములలో మీమీ భాగములను మీరే వ్రాసికొనగలరు. ఇది యింటిబ్రోతిష్ఠమగు. దీనివలయ 20-0, వలయవో బాతకములు సరసమైనధరకు పంపబడును.

గ్రేటు యిండియన్ జ్యోతిషాలయము, ఇళింకోట, విశాఖపట్నంజిల్లా,

ఏజెంట్లు కొవలెను.

అంధ్రప్రదేశ్ లోని గ్రంథనిలయమునకు చందాదారులను జేర్చుటకు సమర్థులను ట్రానిలింగు ఏజెంట్లు కావలెను. ట్రానిలింగు వర్తకాభివృద్ధిచేసే వేల 1కి 500-0-0 లు తీరము. ఈ 200-0-0 దొక్కమున పెన్సియరీ యియ్యవలెను. 0-1-0 బిల్ల పంపవారికి అగ్రిమెంటు మరలము వ్రాసి పంపుచును. మేనేజరు, అంధ్రప్రదేశ్ లోని గ్రంథనిలయము, కాకినాడ.

ఆంధ్రపత్రిక

1924 సం॥ మార్చి నెల 5 వ తేది

బుధవారము

మంత్రుల యధికారములు

మంత్రుల యధికారములు నామమాత్రము లనియు, వారిపదవులు నేటివీర కాయలవంటివనియు సంస్కరణములను జాగ్రూకతతో పరిశీలించినవారిదివరకే గ్రహించియుండిరి. మితవాదనాయకులలో కొందరకింకను, వ్యామోహముపట్టి బాధించుచున్నది. అట్టివారికిగూడ, టాడుహంటురుగాడునిన్నటిదినము షడరాసు శాసనసభలో దెలిపినసంగతుల గాంచిన సందియములెల్ల దొలగిపోగలవు. గతప్రబలిమాసములో జరిగిన షడరాసు శాసనసభయందా, ఆర్యక సభ్యులగు టాడుహంటురుగారు పల్లికు సర్వీసులకు సంబంధించిన విధులలో చాలనరకు గవర్నరుగారి నిర్వహించవలసి యుండరనియు, ఉద్యోగనియామకములకన్నిటికిని వారే ముందుగా పాల్పడవలసియుండు రనియు సూచించిరి. వ్యవసాయపు డిప్యూటీ కలెక్టరుగారి నియామకమువిషయమై ప్రశ్నవచ్చినపుడు గవర్నరుగారి టిప్పనియామకమునకు బాధ్యులగుటచే వారి విచక్షణను శంకంపగూడదని దెలిపిరి. వ్యవసాయశాఖ, మంత్రీయధీనమునం దుండుటచే, శాసక్రింది యుద్యోగులను నియమించుబాధ్యత అతనికియుండుట న్యాయము. లేనియెడల, ఆశాఖను పరిపాలించుట కతనికిలుల సాధ్యమగును? సర్వీసు యుద్యోగులకు మంత్రుల న్యాయము నెలుపునెడల, వారు గవర్నరునకు దెలుపుకొనవచ్చును. అంతియ గాని ఉద్యోగనియామకము గూడ మంత్రీహస్తములో లేకుండునని, శాఖాపరిపాలనమున కర్హమునా?

టాడుహంటురుగారి ప్రతిపాదనమునకు సభ్యులుకొందరు కఠినపడిరి. ఆర్యకసభ్యుని సిద్ధాంతము సంస్కరణములకు భంగకరమని దెలుపుచు, రా.బ. ఆమంజెర్ల కృష్ణారావు, సత్యమూర్తిగార్లు తీర్మానముల బంపిరి. ఆతీర్మానములను చప్పించవీలు లేదని శాసనసభాధ్యక్షుడు తుర్తరవిచ్చెను. అధ్యక్షుడుదెలిపిన కారణములగూర్చి యిటు చర్చింపనవసరములేదు. నిన్నటిపాయంకాలము ఇతర విషయములను నిలిపి, యీవిషయమును చర్చించుటకు, అధ్యక్షుడు నడుజ్జయ్యునంగెను. కృష్ణారావుపంతులుగారిందునుగూర్చి ముచ్చటించుచు, ఆర్యకసభ్యునియాహాకొనసాగుచో, సంస్కరణములు నిరర్థకములగునని తెలిపిరి. మంత్రులకు తమఉద్యోగులనునియమించెడియధికారము లేనిచో, పరిస్థితులు దుస్సహములగునని, శివరావుగారు నుడివిరి. కాని, తాటాకులచక్కణలకు కుండేల్లబెడదునాయని, వీరిమండలింపులకు టాడుహంటురుగారేమాత్రములోంగలేదు. మీదుమిక్కిలి తమవాదమును మిగుల పట్టుదలతో సమర్థించిరి. టాడుహంటురుగారి సిద్ధాంతములు కడువిచిత్రముగనున్నవి. హైందవపరిస్థితులు, నిరంకుశాధికారమునకు ఫలితములగుటకుమాటుగ, టాడుహంటురుగారి దృష్టిలో స్వపరిపాలనమున కనుగుణ్యముగ నున్నవి.

ప్రతిప్రభుత్వమునకును, అధికారవర్గ మొకటి యుండకతప్పదు. ప్రజలకు స్వాతంత్ర్య మధికమగు కొలదియు అధికారవర్గపు శక్తియు నధికమగునట. ప్రజాపరిపాలనము విస్తరించుకొలదియు, అధికారుల

స్వాతంత్ర్యము గూడ విస్తరించునట. తమవాదమును బలపరుచుకొనుటకు, వీరుస్వతంత్రదేశవిధానములనుండి కొన్ని నిదర్శనముల జూపిరి. వీరు గను వలచిన నిదర్శనముల సత్యాసత్యము తెలులున్నను, వీరివాదము నిరర్థకమని గ్రహించుట కొక్కవిషయమును కనిపెట్టవచ్చును. హిందూదేశమునం దున్నంతబలము నధికారవర్గ మెక్కడను లేదని, ఎల్లరును అంగీకరించెడివిషయమే. టాడుహంటురుగారి యూహ నిజమగునెడల, ప్రజాపరిపాలనయు హిందూదేశములో నసలేలేవచ్చును, అధికారవర్గము బలహీనముగ నుండియుండవలెను. కాని ప్రజాపరిపాలనము దేశమున లేకుండుటకు దోడుగ, అధికారవర్గ నిరంకుశత్వముగూడ పోచ్చునున్నది. ఇదిరదేశములలో అధికారుల కెక్కుడస్వాతంత్ర్య మున్నదనుకొనినను, ప్రజాభిప్రాయబలము వారి నిరంకుశత్వమును జెరుగియును. హిందూదేశమునం దట్టివీలు లేదు. పాలకులకు తనసేవకులను నియమించుకొను నధికారముండుట, కనీసపుహక్కు. ఈసంగతిని గ్రహించుటకు విశేష రాజకీయకఠిణాన మవసరము గాదు.

సంస్కరణముల కనుగుణ్యముగ నడచుటయగాక, అంతకన్నను కొము ముందుకుబోతుమిగూడ, టాడుహంటురుగారు సగర్వముతో బలికిరి. ప్రజల జన్మస్వాతంత్ర్యముల నతికట్టుటలోనేమి, దేశభక్తులగు పలువురను నిర్బంధించుటలోనేమి, సంస్కరణములు దలపెట్టిన పరిమితినిగూడ వీరు జాటిపోయి యుండవచ్చును. మాంటుఫర్డు సంస్కరణములు ప్రచురింపబడిన నాటినుండియు, సర్వీసుల స్థానమునకును, స్వపరిపాలనాభివృద్ధికిని జత గుడరదనియు, అందుచే నీ సంస్కరణములను విడనాడుట మేలనియు ప్రాజ్ఞులు దెలుపుచుండిరి. సంస్కరణములెంత మంచివియనన నేమిఫలము? తానిని సాగించెడియధికారము సర్వీసుయద్యోగులకు గలదు. ఈ యుద్యోగులను మంత్రు లేవిధమునను వశపరుచుకొనజాలరు. మంత్రీవర్గమును నామమాత్రముగ నేర్పరచినను, మంత్రులతో బనిలేకుండనే సర్వీసుఉద్యోగులు తమయిచ్చునచ్చినరీతిని ప్రవర్తించవీలుగలదు టాడుహంటురుగారు దెలిపినటుల ఉద్యోగనియామక నాధికారమంతయు గవర్నరుగారికే హస్తగతమగుచో, మంత్రులు కేవలము అలంకారవిగ్రహముల బోలియుందురు. పేరున కిట్టిపడవులున్న నేమి, లేకున్న నేమి? సంస్కరణములను దొలగించెదమని చీటికినూటికి బెడలించువారు, ప్రజ లిందుకుకలవరపడదని గ్రహించవలెను.

ఏలయన, ప్రజాపరిపాలనాధికారమును పెంపొందింపని సంస్కరణము లెంతవరలో తొలగినంతమంచిది. సంస్కరణములబూటకము గాంచి, మంచిచెడ్డల నరయశక్తిగలవారే పలువురు, భ్రాంతిక లోనగుచున్నారు. స్వరాజ్యసాధనకై తగిన పట్టుదలను జూపకున్నారు. ఉన్న సంస్కరణములు పోయిన, స్వపరిపాలనమనే వేసుకబడునేమోనని వీరు భయమొందుచున్నారు. అట్టివారందరు, సంస్కరణములోనగినస్వపరిపాలనము మృగ్యమని గ్రహించునెడల, వారిభయమెల్ల దొలగిపోవును. సంస్కరణములను గుట్టమునెక్కి ముందుకు బోవలయునని ప్రజలకు హితమొనగడివారు, అయ్యవి కదలమెదలలేని కొండ్యగుట్టముల వలె నున్నవని దెలిసికొనవలయును. వాని నెంత యుపయోగించినను, ముందుకు ప్రయాణము సాగుటలేదు. టాడుహంటురు ప్రభుత్వులు నిజమును మరుగుపరుపనందులకు సంతసింపవచ్చును. మంత్రుల దైన్యస్థితిని బీహారు మంత్రీయగుదాసుగారిదివరకువర్ణించియుండిరి. టాడుహంటురుగారి ప్రతిపాదనము వలన నిది మరింత

స్పష్టముగ వెల్లడియగుచున్నది. మద్రాసు మంత్రులిట్టిచిక్కులకు లోనగుచున్నపుడు తమ పదవులకు రాజీనామానిచ్చి నిజసందర్భములను తేల్చువరచిన, వారిప్రతిష్ఠ యధికమగును. కాని ఎన్ని విషయాలి స్థితు లేతెంచినను, వీరు తమపదవుల నంటిపట్టుకొని యుందురు.

కృష్ణారావుపంతులుగారి ప్రతిపాదనముగూర్చి సమ్మతులగైకొనిన బాగుండెడిది. కామన్నసభలో సభాకార్యక్రమమును నిలిపి చప్పించెడి అవసరతీర్మానములపై వోటుదీసికొనునాచారము గలదు. కాని మద్రాసు శాసనసభాధ్యక్షుడు డిందు కంగీకరింపకబోయెను. టెక్నికలుసూత్రముల నాధారముజేసికొనెను. సభ్యులు కొంతసేపు కంఠశోష బడిన పిమ్మట, సభ నిలిపివేయబడెను. నిన్నజరిగిన చర్చవలన ఇతరలాభములేవీయు లేకున్నను, సంస్కరణములనిరర్థకతను వెల్లడిజేయుటకు మాత్రము వీలుగలిగెను. సందేహబాధితులసంకయము లింతటితో దీరగలవు.

ప్రతిష్ఠంభనము

అలివియరుగారి ప్రసంగమును గాంచినపిమ్మట, జాతీయపక్షమువారికి ప్రతిష్ఠంభనముదప్పు వేరొక మార్గముండజాలదు. నేడందినవార్తప్రకారము, బడ్జెటును నిరోధించుటకై మార్గములనరయుటకు, జాతీయపక్షపు కార్యనిర్వాహక సభమువారు డిల్లీలో గూడి యోచించిరి. వీరసూచనలు, కేవలదినము జరిగెడి సామాన్యసంఘనభలో విచారించబడును. మధ్యరాష్ట్రములందు, మరల ప్రతిష్ఠంభనల నవలంబించుట కవకాశము గలిగెను. నిన్నటిదినము ప్రభుత్వసభ్యులు ప్రతిపాదించిన చట్టములను మూడింటిని మధ్యరాష్ట్ర శాసనసభవారు ప్రోత్సహించిరి. చట్టముల మంచిచెడ్డ తెలులున్నను, శాసనసభవారు గావించిన విశ్వాసరాహిత్యతీర్మానము ననుసరించి మంత్రులు రాజీనామా నీయలేదు గావున, వారిచట్టములను నిరాకరించుట తమవిధియని రాఘవేంద్రరావుగారు స్పష్టముగ దెలిపిరి. తాము రాజీనామా నీయదలచినను, ఉద్యోగమును విడవదని గవర్నరుగారు గోరుటచే నుండవలసినచ్చెనని, చిట్నాపినుగారుదీనముగబలికిరి. కార్యనిర్వాహకసభ్యులగు స్టాడనుగారు ప్రతిపాదించిన చట్టముగూడ ప్రోత్సహింపబడెను. తమచట్టము నెందుకు ప్రోత్సహించిరిని కిరడుగగ, నిరంతరప్రతిష్ఠంభనకు గడంగుటయే తమధర్మమని రాఘవేంద్రరావుగారు బడులుజెప్పిరి. మధ్యరాష్ట్ర శాసనసభ్యులు తమవాగ్దానముల కనుగుణముగ నడుచుచు, ధైర్యవలంబించి పనిజేయుచున్నారు. సామాన్య శాసనసభవారు, వీరివలె బ్రవర్తించెదరో లేదో త్వరలో తెలియదు. జాతీయపక్షమువారి నిశ్చయమును సడలింప జేయుటకు, కొన్నిప్రయత్నములు జరుగుచున్నవి. అలివియరుగారు దెలిపిన హితము ననుసరింపవలయు నని, ఇదివరకు మేజరు గ్రహంపోలు, పోలకుగారు ఇంగ్లండునుండి తంజివార్త నంపిరి. వీరిసందేశమును జాతీయపక్షమువారు రాలకింపలేదు. పోలుగారిపుడు మరీయొక తంజివార్త నంపుచున్నారు. ఇంగ్లండులో ప్రముఖులు కొందరు ఎక్కుడు సాహసము జూపి భారతీయుల కోర్కెలను కొంతవడి సఫలపరుపవలయునని అలివియరుగారిని కోరెదరట. పదియవ తేదీన కామన్నసభలో కొన్నిప్రశ్నల నడిగెదరట. ఎన్నికహక్కులను ప్రజలలో నెంతవరకు విస్తరింపజేయవీలగునో విచారించవలయునని వీరుగోరెదరట. బెంగాలు చట్టమును, మొదట నుద్దేశింపబడిన ప్రయోజనమునకు మాత్రము వర్తింపజేయవలెనన్న

యడిగెదరట. కామస్యసభలో నడిగెడి ప్రశ్నలగతి యేమగునో ముందుగానే జెప్పవచ్చును. ఒక వేళ వీరడిగిన ప్రశ్నల కనుకూలముగ జవాబు వచ్చు ననుకొనినను, లాభ మేముండును? ఎన్నికహక్కులను ప్రజలలో మరికొందరికిచ్చినంతమాత్రమున ప్రజలు సంతృప్తి జెందరు. ప్రభుత్వము ప్రజలకు పూర్ణ బాధ్యత వహించిన గాని, ప్రజలయభిప్రాయములు సఫలము గాజాలవు. సంస్కరణ శాసనము క్రింద మఱి కొన్ని శాఖలను మంత్రిలవరము జేయవచ్చును. కాని, యిట్టి స్వల్పవిషయముల కాశించి, శాసన సభ్యులు తమముఖ్యోద్దేశమును మరచుట ప్రమాద మగును. పోలుగాను చించినవిచారణను గావించుటకు, ఇండియా ప్రభుత్వము వారిదివరకంగీకరించిన యుండరి. ఇందుకు శాసనసభ్యులంగీకరింపరయిరి. పోలుగాను పంపెడిసంజ్ఞములజోలు సందేశములు కొంతకాలమువర కేదేశమునకు జేరుచునేయుండునని, యిదివరకు దెలిపియుంటిమి. ఇట్టివారిహితమును వినినకొలదియు శాసనసభల మనములు మెత్తవడునో, లేక వారు తుదివరకు తమనిశ్చయమును కొనసాగించెదరో, ముందుగాని తెలియదు.

హార్ని మెనుగారి ప్రవాసము

హార్ని మెనుగారి ప్రవాసమును తొలగింపవలయునని నామ్రాజ్య శాసనసభవారు గోరియుండిరి. బహిరంగసభలనేకములలో నిట్టికోర్కె చాటుబడెను. హార్ని మెనుగారి ప్రవాసపుట్టుత్తివపు ఘోరతరమగునన్యాయమని, ఆంధ్రాను గారితీవల ఖండించియుండిరి. హార్ని మెనుగారిపట్ల ద్వివిధ మగు నేరములు గావించబడెనని, గాంధీమహాత్ముడు దెలిపెను. ఇట్టిస్థితిలో తేబరుపక్షమువా లేమిజేసినను జేయకున్నను, హార్ని మెనుగారిపై విధింపబడినన్నిధంధపుట్టుత్తరువునయినను వెంటనే రద్దుజేయవలసియుండెను. ఆరు నెలలు సహవాసముజేసిన వారు వీరగుదురను సానుతగలదు. ఒక నెలదినములయినను గాకముందే, లేబరుపక్షమువారు కన్నర్యేటిపక్షపువైఖరి నవలంబించిరి. ప్రస్తుతస్థితిలో, హార్ని మెనుగారిరాకకు గల అభ్యంతరమును తొలగింపవలయునని ఇండియా ప్రభుత్వమువారిని ఆలివియరుప్రభువు గారు గోరజాలరని, ఇండియా సహాయమంత్రి యగు రిచర్డ్సుగారు కామస్యసభలో బలికిరి. హార్ని మెనుగారు ఘోరనేరసులగుచో, వారిపై నేరముమోపి విచారణజేయవచ్చును. ఏమియుజరుపక, హార్ని మెనుగారి స్వాతంత్ర్యమునకు భంగము కలిగించుట, మిగుల శయ్య క్రము. జన్మస్వాతంత్ర్యములకు తీవ్రభంగము కలిగినపుడు, లేబరుపక్షమువారు సయితము చూచి చూడనటులూరకుండుటయు, పూర్వప్రతిష్ఠను కాపాడుకొనబ్రయత్నించుటయు మిగుల విచిత్రము. మనుష్యులు మారినను, చర్యలు మూరకున్నవి. లేబరుపక్షము తనయాధిక్యమెద్దియోగనుపరుపజాలకున్నది. గాంధీమహాత్ముడు దెలిపినటులు, ప్రజలు తమబలమును వెంపొందించుకొనిన గాని, స్వాతంత్ర్యనిరోధము దొలగజాలదు.

గాంధీమాసము

గాంధీమాసమిక పదుమూడుదినములలో ముగియగలదు. కాంగ్రెసు సంఘమువారు నిరూపించిన కార్యక్రమమును ప్రజలత్యంతశ్రద్ధతో నిర్వహించి, మహాత్మునిపై నిజభక్తిజ్ఞాపుటయవసరము. దురదృష్టవశమున కాంగ్రెసు సభాధ్యక్షులగు మహాత్ముదాళిగారు తగినంతసహాయము జేయ వీలులేకబోయెను. వారికూతురి అస్వస్థత యధికమగుటచే, మహాత్ముదాళిగారు మొదటదలచినటులపర్యటనమునలుప వీలుగలుగనందుల కెంతయు చింతించుచున్నారు. ఐనను, ఎట్టిలోపము గావించక పాటుబడవలయునని వీరు ప్రజలను హెచ్చరించుచున్నారు. దేశభక్త మేకటప్పయ్యగారు ఆంధ్రదేశపర్యటనము సలుపుటకు నియోగింపబడినను, వారంవారు సంసిద్ధులయినను, కుమార్తెయనారోగ్య మధికమగుటచే హరిసంకల్ప మీడేరలేదు. దైవముట నచే నాయకులకు గలిగెడి యిబ్బందులవలన ప్రజలు నిరుత్సాహము జెందక, తమవిధ్యుక్త ధర్మమును నిర్వహించుట భావ్యము. నాయకులు దెలుపదగినహితము నిదివరకే గఱపిరి. ఇప్పుడు గావలసినదికార్యాచరణము. నిర్మాణకార్యక్రమము కొనసాగించుట అత్యంతవశ్యకమని మహాత్ముదాళిగారు మరల హెచ్చరించుచున్నారు స్వరాజ్యము నితరులెవ్వరును వరముగ బహిరింపరని తేటతెల్లమయినది. అందుచే, ప్రజలకీమార్గమే శరణ్యమగుచున్నది. గాంధీమాసమున, ప్రజలు సలిపెడికృషిని భగవానుడు సఫలపరుచుగాక!

“దెయిలిమెయిలు” బెదరింపు

ప్రతిష్ఠంభనలు కొనసాగుచో, బ్రిటీషుఇండియాను స్వదేశసంస్థానములలో గలిపివైచి, ముఖ్యమగు పట్టణములనుమాత్రము బ్రిటీషుప్రభుత్వము వారు తమచేతిక్రింద నుంచుకొనవలయునని, దెయిలిమెయిలుప్రతిక సూచించుచున్నది. ఇట్టిబెదిరింపులవలన, ప్రజలస్వాతంత్ర్యపక్షి తగ్గునని తలచుట, వ్యర్థము. బ్రిటీషు హిందూదేశమునంతను సంస్థానములలోజేర్చినను, స్వపరిపాలనమును ప్రజలు గోరుచునే యుండును. ఏతత్పక్షికై తమకక్షి నంతను ధారణాయుచునే యుండురు. స్వాతంత్ర్యవహిని యొక్కమారు రగులుకొనినవీమృట, దానిని చల్లార్చుట కేరతతము?

ఆంధ్రుల

గాంధీమహాత్ముని పూజానిధి

లక్షరూపాయలు సమకూర్చుట

యథాశక్తిని తోడ్పడుడు

వాగ్దానములు	వసూలు
ఇదివరకు	4923-4-0 2917-4-0
ఆచంట మహారాయుడు	
నాయుడుగారు, మదరాసు	10-0-0
దేశదాసుగారు కె. ఆర్.	
నాయుడుపేట, నెల్లూరుజిల్లా	0-9-0
గాంధీభక్తుడు-రాధాకృష్ణ-నెల్లూరు	5-0-0
బి. హెచ్. సింగన్నగారు	
ఆళ్లగడ్డ చంపాలు	3-8-0
మొత్తం	4923-4-0 2976-4-0

లాలాజనపతిరాయిగారు

ఆలివియరుప్రభువు ఉపన్యాసముపై యభిప్రాయము

బొంబాయి, మార్చి 1:—నేడు బొంబాయిలో లాలా జనపతిరాయిగారు ప్రతిభాపూరిత సందర్శన మొనగి, ఆలివి యరు ప్రభువుగారి ఉపన్యాసము కార్యక్రమమునందలి సామాన్యభిమానమును వెల్లడి జేయుచున్నవని నుడివరి. కార్యక్రమము నందలి ఉత్తమభాగపు లీతి ప్రజలజీవితము లభవతిరాయిగాక అంగీకరింపబడింది. పార్లమెంటు సభలో కార్యక్రమముపై ప్రస్తుతావస్థనుబట్టి జూడే హిందూదేశమునకు యొక్కవ మేలైనసూర్యబాలకవి భయమును చూపునని నుడివరి.

హార్ని మెనుగారి ప్రవాసము

పూనాలో బహిరంగసభ

పూనా, మార్చి 2:—నిన్న పూనాలో బహిరంగసభ జరిగినది ప్రాధేయ పరిణామగారి అధ్యక్షతక్రింద హార్ని మెనుగారి ప్రవాసమునుబట్టి ఒక బహిరంగసభ జరిగెను. అధ్యక్షుడు, హార్ని మెనుగారిని ప్రవాసము బంధువులను ముందలి విషయములను దెలిపి, శాసనసభ వారందరి ఆశ్వాస వర్తనమును బహుశా బెట్టినని నుడివరి. హార్ని మెనుగారిని దేశాంతరము బంధులు అశ్వాస మనియు, శాసనసభ్యులను కాదనియు పూనా ప్రజలు దలంచు ఆశ్వాసను తిరిగి బాధితజేయుటకు రానియనలేని గోరము, మహారాష్ట్రావలికా సంపాదకులైనది. బి. గోఖలేగారు తీర్మానము నుపాదించిరి.

సి. ఎఫ్. ఆంధ్రానుగారు

సి. ఎఫ్. ఆంధ్రానుగారు తీర్మానమును అనుకరించుచు మహాత్ముని సందేశమును చదివిరి:—“నేను యీసభకు సకల విజయము చేకూరలేనని గొడుచున్నాను. మనము తగినంత బలమును యభివృద్ధి జేసికొనినచో యీసభకి చాలకాలం క్రిందటనే హార్ని మెనుగారిని తప్పుకొనియుండును. ప్రభుత్వమువారు రెండు తప్పులొనర్చిరి. మొదట ఆయనను దేశాంతరము బంపిరి. రెండవది తిరిగి భారతదేశమునకు రానియ్యట లేదు. కాని మనము బలహీనులముగా నుండుటచేతనే వాట్లు చేసిరి.” ఐదేండ్లు భారతదేశము వీడ్చిపరావ ముందటలేని నిర్బంధించి, ఆయనపై నాగోపించిన నేరమును యోగ్యముగా రుజువు జేయబడకనే, తిరిగి రాగూడదని ఆటంకపరుచుచున్నారని భారతదేశమంతటను గల ప్రజాభిప్రాయమును దెలిసికొన యివ్వవని ఆంధ్రానుగారు నుడివరి. ఆయనపై కామస్యసభ, శాసనసభలపై తీవ్రతనభావ నేరములను నిరూపించునట్లు రోజు స్వదేశము శాస్త్రాధ్యాపనము లందు రుజువుజేసికొనుట కవకాశ మియ్యక, విచారణ నిరాకరించుట బ్రిటీషు శాస్త్రాధ్యపనమునకు కళంకము కలిగించుచున్నది. ఇట్టియీర్వాక్యభావము యే ఆంగ్లేయునియొందుగానము. పార్లమెంటు సభలో కార్యక్రమ ప్రభుత్వమునకు గల యిబ్బందులవలన ఇండియా గవర్నమెంటు వారిని, బొంబాయి గవర్నమెంటు వారిని గల బాధ్యుని హెచ్చరించు విషయము తా నెఱుంగుదనని ఆంధ్రానుగారు నుడివరి.

శ్రీమతులు జె. ఎం. కరండిక, ఎస్. జి. లాంటి గార్లు బలవంతపడిన తీర్మానము ఆమోదించబడెను. అధ్యక్షుని ఉపన్యాసములో సభ ముగిసెను.

కామస్యసభలో ప్రశ్న

లండన్, మార్చి 3:—నేడు కామస్యసభలో లెఫ్టినెంటు కమాండరు క్వార్టర్లగారి ప్రభుత్వరమిచ్చు భారత ప్రభుత్వమువారు బొంబాయి ప్రభుత్వమునూడ, హార్ని మెనుగారి చారిత్రమిండియాలోనున్న పుడును, ప్రవాసమున కరణులవల్ల జేసినదియు ఆయన ప్రాసిన గ్రంథములనున్న పుక్కిలివి ఆయనను మరల ఇండియాకు రానియకుండ తీర్మానించుటల రిచ్చుదన్న గారు జెప్పిరి. భారత శాసనసభయందు కొలది కోజులక్రిందనే ఆయనను రాని య్యకత నని వచ్చిక తీర్మానమును భారత ప్రభుత్వమువారు ప్రతిఘటించిరి. భారత ప్రభుత్వమువారు బాటిఆక్షేపణను తొలగింపవలెనని ప్రస్తుతము భారతీయకవరములను సందర్శనకు ఆలివియరుప్రభువుగారిని కోరవలెననియు, బహిరంగముగ నేటివిచారణజేతుండ నోరూపపున జీరి తోపాడి:దొలగించుట ఉచితమని తలపఱచుడెనా యని లెఫ్టినెంటుకమాండరు కెన్సర్లీగూడిరి. ఈఉత్తరువును తొలగించుటకగూర్చి ఆలివియరు ప్రభువునిచూచెనని తలపఱచుడెనా యని ఒక కస్మిక్సెట్టెనుభ్యుతే దిగెను, మంత్రియేమియును ప్రత్యుత్తరమియ్యలేదు. (లె. ఏ. జె. సి.)

జాతీయ పక్షము

ఆయవ్యయపట్టికను నిరాకరించుటనుగూర్చి చర్చ

ఢిల్లీ, మార్చి 4:—జాతీయపక్ష కార్యనిర్వాహకసభ్యులు వారిసాయంత్రము సమావేశమై, ఆంధ్రప్రదేశ్పట్టికను ప్రతిఘటించుటను గురించి చర్చించిరి. గురువారమున జయల బాతీయ పక్ష సమావేశమందు, కార్యనిర్వాహక సభ్యులవారి సూచనల వివరముగ చర్చించబడును. (అ. ప్రె.)

ఖాళీ పాపదచ్యుతి

కిలాఫతు అంతము

ప్రజాపక్ష నిర్ణయము

కేమాలు సామాప్రసంగము

భారత మహమ్మదీయుల అసంతృప్తి

కాన్స్టాన్టినోపల్, మార్చి 3:—అంగారా అసెంబ్లీ వారు ఖాళీ పాపదచ్యుతిని గావించి కిలాఫతును అంతమొందించిరి. అసెంబ్లీలో ప్రజాపక్షము నా రక్షణసంఘాకులు కాలీఫాను పదచ్యుతిని గావించి కిలాఫతు నంతమొందించు బిల్లును గీకరించిరి.

పూర్వవృత్తాంతము

కాన్స్టాన్టినోపల్, మార్చి 1:— మరీమిషనులందఱు రాజకీయ సంబంధమును ఒత్తిడిలేకుండ జేయుట యనవలయునని విద్యావిభాగమును యేకపక్షమునకు వదిలి, నా యసంస్థల నింతవరకు ఆనుభవించుచున్న పద్ధతులనుండి తొలగింపవలెననియు ముస్తాఫా కేమాలు గారు ప్రసంగ సందర్భమున చెప్పిరి.

ప్రసంగమునకు లెవరలు పక్షమున గుర్తొనమునున్న క్లెకలు, కన్స్టెంటిన్ పక్షమున గుర్తొనమున విభజనము చేయవలెననియు గూడ చెప్పిరి.

మార్చి 2:—నేడు అసెంబ్లీ సమావేశమైనపుడు అధ్యక్షుడు గతవర్షమును గూర్చి చెప్పి చేపాటిన రిజల్యుషను రక్షింపవలెననియున్నదని చెప్పిరి. ఇందుకు అగ్రి సోభాగ్యమునవలెనని చెప్పి అగ్రి నంస్కరణముల గావించవలెననియు, బడ్జెటులో ఖచ్చితస్థితిని పరిచియున్నదిని చెప్పిరి. దీనిని బట్టి చూడగను మరీమిషను రాజకీయ విభజనముల సందర్భమున చెప్పబడు జాహాను కిలాఫతును అంతము చేయవలెనని తలపడెను. ఆయన విశేషములతో సుత్రసంబంధములను గూర్చి చెప్పి లా సానీ సంధి నిరవధనమునకు వచ్చెను.

ఖాళీ పాపదచ్యుతి విడిచిపోవుట

ఖాళీ పాపదచ్యుతి మహమ్మదీయుల జాతీయతను బహుళత: ఈజిప్టుకు పోషకుడై చివరకు, ఆయన పోవునపుడు యింటి నుండి ఖరీదుగ వస్తువులు దీకరింపబడెనది కాదుకై పోలీసువారికి అంగారా నుండి యుత్తరపుట వచ్చి ట్టును తెలి పుచున్నది.

సాధారణపుత్రి యేమి జరిగినో యని భయవిషయాలపై యెప్పుడు ఖాళీ పాపదచ్యుతి యింటి నుండి వెలువడుచున్నది.

మార్చి 2:—నేడు కొన్ని బిల్లులను చర్చించుటకై ప్రజాపక్షము యొక్క సమావేశము జరిగెను. అట్లుగా నొకటి మరీమిషను పోషకులను లిసి నయమునకు, దివ్యజ్ఞాన పాఠశాలల రద్దుజేయుటను సందేహపడెను.

ఇకను కాలీఫానును సంబంధించిన బిల్లులందు కాలీఫాను పదచ్యుతిని గావించి కిలాఫతును రద్దుజేసి కిలాఫతును పట్టుటలమువారి సందర్భము టర్కీ నుండి 10 రోజులలో వెడలగొట్టుటకును, హరిని టర్కీ పౌరులగు నుండకుండ జేయుటకును, రిటల్ల వరాలను మొత్తముగ నిర్మూలించునట్లే జేయవలెననియు, ప్రజాపక్షము బంధితవారిందని సాధముల ప్రభుత్వస్వాధీనము జేసికొనవలెననియు, ఈ బిల్లును ప్రజాపక్షములలో రంగీకరించవలెనని తలపడెదమనియున్నది.

ఖిలాఫతు అధికారమును అసెంబ్లీ అధ్యక్షులకు యిచ్చి వలెనని నూచనము కన్స్టెంటిన్ పక్షమున జేసికొని అనూచన అంగీకరింపబడెనది. ప్రోగ్రెసివు పక్షమువారు కిలాఫతును రద్దుజేసి యెవరినైనా కాలీఫాను నెఱవేరింప జేయవలెననియు సభిప్రాయమును చెప్పిరి.

కాన్స్టాన్టినోపల్, మార్చి 2:—అంగారా రై యొకటి యిట్లు వెలువడుచున్నది:—

కేమాలు కేమాలు పక్షముల కొన్ని అసాధారణాధికారములు, మరణదండన కల్పించు సభిధారలతో గూడ నొకరినొకరిని యెవరినైనా నూచింపబడెను.

అంగీకరించిన బిల్లులు

అసెంబ్లీలో చర్చయేమియును లేకుండనే మరీమిషను పక్షమున సంబంధించిన బిల్లులు అంగీకరింపబడెను. కాని కిలాఫతును సంబంధించిన బిల్లులన్నియు ముస్తాఫా కేమాలు కిలాఫతు

పట్టుటలములకు మాత్రము వెడలగొట్టవలెనని చెప్పినపుడు తీవ్రమగు చర్చ జరిగెను. అనంతరం త్రోసివేయబడి బిల్లు మొత్తముగ నున్నట్లుట అంగీకరింపబడెను.

(అసానీ యేటును వెన్)

అంగారా రాయబారవర్గమువారి ఆశ్చర్యము

భారత ఖిలాఫతునాయకుల వివాదము

ఢిల్లీ, మార్చి 3:—భారత కాసనసభలోని మహమ్మదీయ సభ్యు లీదినమున, ఎల్లీయము హాటలునందు, బెట్టిమాన్ రెడ్ కెనెండు రాయబారవర్గమువారికి విందొసగిరి. చాలమంది భారత కాసనసభ్యులును, స్టేటు కాన్సిలు సభ్యులును, పురప్రముఖులును, సర్. బాసిల్ బ్రాకెట్టు, ఎ. సి. ఛటర్జీ, సర్. అలెగ్జాండరు ముడెమన్, లోహరా ప్రాతనవాలు, ఆఫ్ఘానానాబాద్, సర్. హైదర్ నాన్ క్రీపుస్మిత్తు, డాక్టరు అన్నానా, హాకిం అబ్దుల్లాఖాన్ రైలు అవధులు వి. శ్రీనివాసశాస్త్రి, పండిత మాళవ్యా, గార్ల ను, స్వరాజ్య పక్షసభ్యులునుగూడ హాజరైరి.

కాన్స్టాంటి నోపిలులో ప్రజాపక్షములో అత్యధిక సంఖ్యాకులచే, ఖిలాఫతును తొలగించి, ఖిలాఫా మటుంబమును వెడలగొట్టవలెనని నిశ్చయింపబడెనను వార్త అచ్చటజేసిన మహమ్మదీయుల నందరిని విచారనిమగ్నులనొనర్చెను. ప్రజాపక్షము వారి యొక్కయు, అంగారా ప్రభుత్వమువారి యొక్కయు నిశ్చయముల గురించి ఇటీవల వచ్చిన రాయబారు తంతివా ర్తలను, ఒక పత్రికా ప్రతినిధి తురుష్క రాయబారవర్గమువారికి వదిలి విని పించినపుడు వారాశ్చర్య నిమగ్నరైరి. అంగారా కాసనసభలో సభ్యులను, దివ్యజ్ఞాన అధియాయను, రాయబారవర్గసభ్యులను అగు మహమ్మదు రసిద్ గారు, తంతివా ర్తను విని చాల ఆశ్చర్యమున వెలిబుచ్చి, ప్రాతనవాలు తనచర్యలను ఆపక్షమువారికి ఆగ్రహముగలిగించి యుండవచ్చుననియు, అందుచే ప్రతిఫలముగా నీ తీర్మాన ముద్దించియుండుననియు, అందుచే, నీ తీర్మానము, తురుష్క ప్రజల అభిప్రాయముగ పరిగణింపరాదనియు నుడివెను. రాయబారవర్గమువారి యభిప్రాయము గూడ నిదియేనని వోచుచున్నది.

అచ్చటగూడిన ఖిలాఫతునాయకులు ఈ వార్తను విని చాల వివాదమునొందిరి. పత్రికా ప్రతినిధివారితో జరిగిన ప్రసంగ సందర్భమున, ఈ వార్త వారికి పూర్తిగా ఆశ్చర్యమును గొలువలేదనియు, ఇట్లు జరుగునని చాలా కాలమునకు ముందే యూహించిననియు, అందుచేతనే ఖిలాఫతు విషయమున ముఖము ఖిని తురుష్క నాయకులతో చర్చించుటకు గా నొక రాయబార వర్గమునంప నిశ్చయించిననియు, వారు తురుష్క నాయకులతో చర్చించునవరకు, ఎట్టినిశ్చితాభిప్రాయమును వెలుపజాలననియు, ఖిలాఫతు నాయకులు తెలిసిరి. వారిలో కొంద రివార్తను విశ్వసించలేదు. ఈ విషయమున ఖిలాఫతు పక్షమువారి వైఖరి స్పష్టముగ వివరింపబడెననియు, ఈ వార్త నిజమగుచో గొప్ప అందోళనమును గలిగించుననియు నుడివిరి. ప్రస్తుత మిది ఒక పక్షమువారి తీర్మానమేననియు, అంగారా కాసనసభ వా రీ తీర్మానమును పూర్తిగా త్రోసివేయవచ్చుననియు, కొందరెంచుచున్నారు. ప్రస్తుత యుద్ధమును వలన, పూర్వపక్షముల మారి, ఖిలాఫాతు ఎన్నికలు జరుగుననియు, దీనిని మహమ్మదీయ ప్రపంచము మనోహరముగ నాహ్వానింపదగుననియు, కొరానుసంబద్ధతి అంగీకరింపబడెననియు, ఖిలాఫా పక్షమువారికి గాని, ఒకవంశమువారికి గాని శాశ్వతముగ నొసగవలెనని కొరానులో లేదనియు- లెవరలును దలచుచున్నారు. (అ. వె)

భారత మహమ్మదీయుల అసంతృప్తి

బొంబయి క్రానికలు పత్రిక హెచ్చరిక

బొంబయి మార్చి 4:—ఖాళీ పాపదచ్యుతి నొసర్చినట్లు తెలుపు రాయబారు వార్తను, “అకాశ్త్రీయ చర్య” అను పేరి క క్రింద ప్రకటించుచు, బొంబయి క్రానికలు పత్రిక, ఖిలాఫాను తురుష్క ప్రభుత్వమునుండి వేరుజేసి నష్టపరిమితియు జరిగిన విషయముల నన్నిటిని వివరించి, తురుష్క ప్రజాస్వామ్యవాదులు, టర్కీ వెలుపలనున్న వారెవరును ఖిలాఫా కొరకెక్కువ క్రద్ధ పుచ్చుకొనుటలేదని ఎంచి గాబోలునని నుడువుచున్నది. అందుచే, ఖిలాఫాను తమ యిష్టమువచ్చినట్లు జేయవచ్చునని వారు దలచియుండవచ్చును. ముస్తాఫా కేమాలు సామా అనుమతి నొసగి చాల దినములు గడచినను, భారత ఖిలాఫతు సంఘమువారు, ఇంకను రాయబారవర్గమును పంపలేదు. అందుచే తానవసర్య మొనర్చబడితినని అతడెంచి యుండవచ్చును.

ఖిలాఫతు పదవిని తొలగించుటకు తురుష్క జాతీయ కాసనసభ కెట్టి అధికారమును లేదు. టర్కీ వెలుపలనున్న మహమ్మదీయు లీవర్గము, అవమానముగ గాక వేరొక విధముగ పరిగణింపజాలరు. తురుష్క ప్రభుత్వమునుండి ఖిలాఫా పదవిని వేరుజేసి నష్టపరిమితియు మనముగోరుచున్నట్లు, ప్రపంచములోని మహమ్మదీయ ప్రతినిధుల నందరిని సమావేశపరచి అచ్చట నీ విషయమును పరిష్కరింపవలెను. ముస్తాఫా కేమాలు సామా, తిరిగి ఖిలాఫా పదవిని తురుష్క ప్రభుత్వముతో గలపి, తానెఱుఁగిన అధ్యక్షుడుగ నుండగోరుచున్నాడు. ప్రపంచములోని మహమ్మదీయు లందఱును గూడ, ఈ విషయమును చర్చించుట ఇదివరకు కంటే నిపుడధికముగ నవసరము. ఇప్పుడు మాటలకు కార్యము గడచినది. కార్యకర్త యుండవలెను. కాని భారత మహమ్మదీయులకు కార్యకర్త కిగలవా? వారి కట్టికర్త లేదని, తురుష్క జాతీయ పక్షమువారికిని, ఖిలాఫానును తెలియును. కాని టర్కీ యందైనను ఖిలాఫాను తీర్మానించు విషయమున నిశ్చయ మింకను పూర్తిగ నిరపకపడలేదు. (అ. వె)

మొసూరు లేఖ

(స్వకీయ విలేఖరి)

శృంగేరి పీఠాధిపతులగు జగద్గురువుల వారు

తెనుకూరు, మార్చి 2:—ఈ గొప్ప శాస్త్రమును రు సంచారము జేయుచున్న అక్షరదేవత శివ శివ విక్రమగూతు, మున్నగు పులములను జూచిరి. మొసూరు వగలమునకు 15 వ తేదీన రానున్నాడు. నెలాఖరు వరకు మొసూరులో నుండును. ఇచ్చట తమ గురువువారి గౌరవాన్ని ఒక పీఠమును స్థాపింపవచ్చును. ఈ స్వామివారు ఆధిక విజ్ఞానమును, సాంఘిక విషయములను చక్కగ నెరిగిన వారును సంఘములందరి తగవుల పరిష్కరించుటలో నేర్పరులు.

డాక్టరు లక్ష్మీపతిగారు:—మొసూరు ర వృత్తి నందు ఆయుర్వేద ప్రచారము జేయుచున్న డాక్టరు లక్ష్మీపతిగారు మహా గాఢాధి పర్యవేష జేసి, వారికి ఆయుర్వేద వైద్యమును ప్రోత్సహించులసిన యావశ్యకత గూర్చి తెలియజెప్పిరి. 28 వ తేదీన ఒక బహిరంగ వాగ్దానము జరిగిరి.

కంటి అనుపత్రియందు వి. వి. క్రష్ణమూర్తిగారు గూ 9000 వెచ్చించి, లనభార్య సీతమ్మగారి, గౌరవార్థము కట్టిచిన “శివశక్తి గారి వార్తను” ముద్రింపజేయించిరి. ముస్తాఫా జామాన్నేనుగా 2 వ తేదీన తెరచిరి. చాలమంది పురవాసులు జేమింపును జూడజెప్పిరి ముస్తాఫా గారు దయార్థి స్వామి లగు అక్షరదేవత గారిని కొనియాడిరి.

పాకతాలీగారి వర్గమునము

కరాచీయందు గొప్ప స్వాగతము

పురపాలక సంఘమువారి సన్మానపత్రము

కరాచీ, మార్చి 4:—పాకతాలీగారును, వారి కిల్లీ యగు లీ అక్బుల్ గారును, ఈ యుద్ధమున పంజాబు మెయిలులో నిచ్చిటికివచ్చిరి. రైలు స్టేషను వద్ద గొప్ప స్వాగత మొసగి, పురమునందు ముఖ్యములగు విధులందు దూరైరి. ఈ సాయంత్రము మునిసిపల్ టౌనులోను, పురపాలక సంఘమువారు వారికి సన్మానపత్రమును సగిరి. ఈ రాత్రి లారీనడిచి బహిరంగ పథ జరుగెను. (అ. వె.)

కావ్యాన్ని నోపిలు, మార్చి ది:—ఈ రోజు, ఇక్కడ నీ సభి
పరమం రేపు సంరక్షణలు జేయబడును.

మృత్యుల అధికారమునకు సంబంధించిన ఈముఖ్యమగు
తీర్మానమునై కాన, సభివారు తమ అభిప్రాయమును ప్రకటించు
ట అవసరమని అపోజనును య్యవనవారు అభిప్రాయపడిరి. ఈ
ఉద్దేశముతో 8-80 గంటలలోగా చేర్చు అపే సమృతులు ఇచ్చు
క్షుణ్ణములకే నామోదము చేయుటకు పరిశుభము ప్రకటించిరి.

గురుద్వారా ప్రబంధక సంఘము

విప్లవసంఘమా?

అలివియరు ప్రభుత్వము ప్రత్యుత్తరము

లాహోరు, మార్చి 3:—మహాత్మా జానకీలాల్ బెన్తు-
వత్ శాస్త్రవేత్త అను సత్తారు యోధ సింఘు గార.
భారతీయ శాస్త్రవేత్త యువశాస్త్రవేత్త కిరీమజీ సంఘమును
గురించి నడిపించి వాళ్ళుల నాడేమియు భారతీయ శాస్త్రవేత్త
తంత్రాంత్రం నెను. అలివియరు ప్రభుత్వ కిరీమజీ గురుద్వారా
ప్రబంధక సంఘమును విప్లవసంఘమును నడుపుటకు శిక్ష
సంఘములయొక్క చాల అవమానకరమైనట్లు పరిశీలించి
చెప్పడం అందు దెలుపబడెను. గురుద్వారా సంస్కరణ
మహాన సింఘము కిరీమజీ ప్రాతినిధ్య అభిప్రాయమును వ్యక్తీకరించుచున్న ప్రభుత్వమువారిచేత అగీ
కరించబడిన విషయమును, హిందూమతాన్ని దీని కలహముల
కంటే ఎక్కువగా నీంఘమువారు కాంటిని కాపాడుటలో నొకప్పుడైన
సేర ప్రభుత్వమువారిచే అపరాధముగా నగీకరించబడినందు,
విశ్లేషించి. జెనెటోరుడు జరిగిన కాల్పులను దృష్టించు ప్రభు
త్వమువారి భయము వ్యక్తమైందిగా దీని కిరీమజీ ప్రభుత్వ లిడి
వరకే అడేమిచి స్వతంత్రమతానికే సంఘము నేర్పడవలెనని
గోరి

శాఖాఅధ్యక్షమున కిరీమజీ అల సంఘమును గు
రించి యోధా సింఘు రిట్లు చెప్పిరి. “ప్రభుత్వమువారు జెప్పేట్లు
భావముగా అంతరించిన సింహాసనమున దులలేదు. కిరీమజీ
సంస్థాపకీలు లాహోరులోను గౌరవముగా ప్రతి పతననియు
ఒకటివడిక వాళ్ళు లాహోరులోనియు మార్చిమే కిరీమజీలు
గారుచున్నారు. భగవద్గీతను సమగ్రముగా సంపూర్ణముగా
త్రము గలది. ఈవాళ్ళు సర్వవిధములకంటే కిరీమజీ
తాము జెనెటోరుల వైఖరిమందెను. అనాళ్ళు నొసరునెడల
ఈకలహము, మాపుమాయము. అసంఖ్య ప్రాంతముల లొంగి
చుపడతి యొక్కే కిరీమజీలకాంతపరులగుదు” (ఆ. (వె.))

పార్లమెంటులో

భారతసంస్కరణ ప్రశ్నలు

ప్రభుత్వము తో ప్రతిపక్షముల నెనని కొందరు
ప్రశ్నలును కొందరు

గ్రహంపోలుగారి తంత్రాంత్ర

బొంబాయి, మార్చి 4:—మేజరు గ్రహంపోలుగారు
ఇండియన్ డెయిలీ మెయిన్ ను కంటివార్త సంపుట, అంగీకర
మున కొందరు ప్రశ్నలు, కార్మిక ప్రభుత్వమువారివద్ద నాడేమి
చేయ భారతీయలకొరకైన నెరవేర్చుటగాన ప్రభుత్వముతో
మొలకనలెని చెలియుచున్నదని చెప్పిరి. ప్రస్తుతము భారతీయు
ల అధికారము నెరవేర కల్గివచ్చి నొసరునెడల, ఎన్నికల చా
క్కుల నెరవేరకు విలాలమొనర్చుటకు అను విషయములన్ని
యందులకుగా నొకకమిషనును అమించుటయందలి యాదిక
మును గురించి విచారించవలెనని చెప్పెను ఈనెల 10 లేదిన
పార్లమెంటు లో ప్రశ్నల వేయ వలె
ననియు తెంగా అగీ వరె స్వతంత్రము ను,
అది ప్రభుత్వమున నెను ఉద్దేశించబడెనో అంకితము నుత్రమే
వర్తింపజేయుటకు ప్రభుత్వమువారు సిద్ధముగ నున్నారని
గూడ ప్రశ్న వేయబడుననియు పోలుగారు తెలిపిరి. (ఆ. (వె.))

కానీ గొట్టాడే పోలుగారు గంటకొలను మాట్లాడిరి. గొట్టాడే
పిల్లరామస్వామి అయ్యగారు అరగంట మాట్లాడినను వారి ఉప
న్యాసము ముగిసలేదు. మంత్రివర్గమునకు చేరవారు తమ అభి
ప్రాయములను తెలుపుటకు అవకాశము లేకుండెనని రామస్వామి
మొనరిగారు చెప్పిరి. కాని చర్చ సమయమున మాట్లాడుట
మంత్రివర్గమునకు చేరవార్యుల తేదియందలెను ఈసందర్భ
మున మంత్రివర్గమువారు అనుమతించి వైఖరి వివరింప
మన్నది. ప్రభుత్వము గ్రహంపోలుగారు అభిప్రాయమును
తిక్కనగా నున్నది ప్రకటించుటకు నేటిదినము మీయలేదాయ
ప్రకటించెను సమయమున మంత్రివర్గములపై సమగ్రముల వివర
వలెనెనపుడు అభిప్రాయవర్తన వారిదియనుచు చర్చకు లెచ్చెను.

కానీ సభ మరల శుభ 11 గంటలకు సమావేశమగును.
6,7,8 వ లేదని బడ్జెటు లెచ్చు ప్రశ్నకేంద్రమైనది. 8 వ లేద
నున్నాము ప్రభుత్వసభ్యులు ప్రభుత్వ మిచ్చెదరు.

బొంబాయి

బోసను విచారణసంఘము

బొంబాయి, మార్చి 1:—బోసను అనునది కూలిలో ఒక
భాగము కాదనియు విడిసాధారణముగా నులివాండ్రు యెక్కు
వగా కలుగుటలన యాయుబద్ధము చేసెననియు బోసను విచా
రణ సంఘము తో మిల్లు యజమానుల ప్రతిఘటన చెప్పుకొనిరి.
కర్ణాటక లో మోడి మొదలగువారు మిల్లు యజమానుల
సంఘము తోపున వెల్లిరి కర్ణాటక లోగాలే మాట్లాడిరి.
తెలంగాణ వారు యూరక నోటిసాక్ష్యమును మార్తముచెప్పిరి.
బోసను దయాధర్మముగా యాయుబద్ధము చేసెననియు కావున
దానివెప్పుడైన అపిచేత వచ్చునని యు కర్ణాటక లోగారు
కెప్పిరి. 1920 జూలైలోనే పంపాద్ర కర్తవ్య 15 మంది అడి
గిచానికి జవాబుగా బోసోటిను అంటించబడి యుండెను.
అప్పటినుండియును లాభములు కచ్చుమందుటచే బోసనులన్ని
యూడచ్చిరి. కాని బోసను నీరుకలె కా లేదా యనుదానివిషయ
మై మా రేమి యు లేదు. బోసను కూలి లో ఒక
భాగ మే యైన యెడల ప్రతి సంవత్సరము
యాయుబద్ధని యుండును. మరియు బోసను ప్రతిసంవత్సరము
ఒక ప్రాధికార సంవత్సరము. మాకు చెప్పిరి. జనపాద్రలో
నిదియొక యావాముగా నెంచబడుచున్నదని మోడి గారు చెప్పిరి.

నమ్మెపరిస్థితులు

మార్చి, 3:—నమ్మె పరిస్థితులు బహుశాంతిరేతముగా
నన్ను బోసను కావలెనని కోరుచున్న నమ్మెదారు లందరను
బోసను లిచ్చినచోగాని రావని దృఢ శ్చయమై గుంపులు
గుంపులుగా వారివారి గ్రామములకు బోవుచున్నారు. వీరిపైకి
10 వేలకుపైగా నున్నారు. బొంబాయిలోనన్ను నమ్మెదారులు
ప్రావిజన్ స్టోరు కీసన్సుయొక్క దయాధర్మముల నై శాధారణ
డియెన్చున్నారు.

బొంబాయి పెంట్లలు కార్మికబోధ

నమ్మెదారుల సహాయము యాబోధువారు నిన్ను సభ
చేసి నమ్మెసహాయసంఘము నొకదాని నేర్పాటు చేసిరి. సహ
యమునిమిత్తము వీరు బొంబాయి ప్రభుత్వమును బొంబాయిరా
ష్ట్రము కార్యగమనమును జి. వి. పి. నమ్మెటటుంబసహ
యసంఘమును అనుగుచున్నారు. ఆ|| (వె.)

బొంబాయి శాసనసభ

విద్యాశాఖ వ్యయముపై చర్చ

బొంబాయి, మార్చి 4:—ఈదినమున బొంబాయి శాస
నసభలో ప్రభుత్వవిద్యావిభాగమును ఖండించుటగాన, విద్యా
శాఖ వ్యయముపై ఒక మామయిన తగ్గింపు వలెనని కోరా
గారు (ధార్యా) ప్రతిపాదనను 5 గంటల తీవ్రచర్చ జరిగిన త
రువాత అధిక సంఖ్యకులచే నిరాకరింపబడెను. 44 ప్రతిపాదన
గను 39 అనుమతముగను సమర్థమునొసగిరి.

జయకరు (బొంబాయి విశ్వ విద్యాలయ ప్రతినిధి) గారు
ప్రతిపాదనను బలపరుచుచు, ప్రభుత్వమువారి విద్యావిభాగమున
గల ఏమైనాముల బట్టుదలను గన్నయందు లేదని నడిపి తగుఅర్హ
తలగు భారతీయు డుండగా నాటిని నిరాకరించి, ఎల్లప్పుడు
ప్రొఫెసర్లు న కొక ఆ స్త్రీ లి య ను ని ఆ ధ్య క్తు
నిగ నియమించుటను తీవ్రముగ నిరసింపిరి. భారతీయులు కెన్యా
అవమానముచే భారతీయుల హక్కులను తలపించిపోవుచున్న
సమయమున గట్టిసర్దుట ప్రజలను బహిరంగముగ నిర్లక్ష్యము
సర్దుటయని నడిపెను.

సర్. మారీస్ హెబార్డు కాడెజు, సి. వి. మెహతాగార్లు
ప్రతిపాదన నెడిప్పిరి. విద్యాంశ మంత్రి యగ.
నూదవుగారు, సభ్యుల విమర్శలను గమనించి తగు విధము
న మార్పుల నొచ్చెదనని వాదన మొనర్చెను. ప్రతిపాదన వైస
చెలిపిన తీరి నిరాకరింప బడెను. అంతటితో సభముగ నెను. తిరిగి
శుభ 1 గంట నిమిషములకు సమావేశ మగును. (ఆ. (వె.))

అఖిలభారత వర్తకసంఘ కార్యగమన

ధర్మి, మార్చి 3:—అఖిలభారత వర్తకసంఘ కార్యగమ
ను అభ్యుదయమైనది. ఆర్. దాసుగారు యాకార్యగమనము వాయి
దాకేసినయొ, అతేదిని వారే తెలియజేయుదుననియు తెనరలు
నొకటి ప్రకటించుచున్నారు. (ఆ. (వె.))

లిట్టును ప్రభువు

కలకత్తా, 1 మార్చి:—లిట్టును ప్రభువు భారతీయోత్సవ
జయంతికిందలలోనికి నేటకునెల్లెను. (ఆ. (వె.))

బర్మాలో బందిపోటు దొంగలను

పట్టుకొనుట

ప్రభుత్వమువారు బహుమాన మిచ్చుట

రంగూను, మార్చి 3:—రంగూను దీవిను కమిషనరు
తెక్కి కలుకరించుచున్న కిరీమజీ గారకు గౌరవ గ్రామ
మునకు మొన్న కిరీమజీగారు వెల్లి, ఆ గ్రామము మీద వడిన
బందిపోటు దొంగలను తిరిమి యోడించి వారి దగ్గనుండి సొమ్ము
ను లాభ్యుకొనివచ్చిన వారందరికి బహుమతు లిచ్చెనని తెలియ
జేసిరి.

ఇందు నిమిత్తమై ఒక వందలకే అలడిన. అంతరిలో
నమగ్నబడిన యొక వది నై కమిషనరువారు, దివ్యుటి కమి
షనరును, యితర ఉద్యోగములను కూర్చుండి యుండిరి. వచ్చు
గారు వడిన అభినందన సంకేతము ఉద్యోగములతోను గ్రామ
ములతోను కూడియున్న ఆసభలో వినిపింపబడెను. ఈసంకేత
ము బర్మాభాషలోని కనుకవింపబడెను. ఈక్రింది బహుమానము
లియబడెను. ఈసందర్భములో ముఖ్యులుగా పనిచేసిన 10 వ
వహాను గాంగునగను మొదలునునకును రెండు అంగులకుపా
కు లియబడెను. 6 గురు గ్రామములకు 5 సంవత్సరములవరకు తల
పన్ను లేకుండజేసి 50 మామయల చొప్పున బహుమాన మియ
బడెను. 10 మామయల చొప్పున 3 గురు గ్రామములకు బహు
మానము లియబడెను. 5 సంవత్సరముల వరకు 21 మందికిని, 3
సంవత్సరములవరకు ఒక్కనికిని, 1 సంవత్సరములకు 3 గురుకిని
తలపన్ను లేనీతే అలడిన. మొత్తము 36 గురికి బహుమతు లియ
బడెను

బహుమతులియ బడిన వీరుకు బందిపోటుగాండ్రు
కొనటయొక్క ఆకళ్యంతను నూర్చి కమిషనరుగారు మాట్లా
డిరి. గ్రామములు చాలశీత కాకపోచాకాల్చి తమ యుత్సా
హను వెలిబుచ్చిరి. (ఆ. (వె.))

నై జాము తనవాగ్దానములను నిలుపుకొనవలెను

యోట్లో, మార్చి 1:—ఇచ్చటనున్న మిలిటరీ
సంఘమువారి యెక్కటుక్రింద ఒకసభ జరిగెను. ఈసభకు
రావులమారు వందల గారభ్యుత్తర వసించిరి. ఈసభలో
వీరధర్మము తన యధికారము క్రింది కర్తుని యనుగొనుట
కున, దానినిగురించి తయర్చి ప్రాముఖ్యము తెలుపుటకు ప్రార్థన
ప్రార్థనావారు నై జాముగారు తన రాష్ట్రములోనేన వాగ్దాన
ములను నిలుపుకొనవలెనను ఒక తీర్మాన ముమోదించబడెను.
మొదటి తీర్మాన మింను 18 మైన మామలతోనుండి స్వరాజ్య
వత్తుమువారి ప్రార్థనాముఖల యాదిధముగా కరింపబడెను.
మధ్యకరగణాల కార్యనిర్వాహక సభ్యుడవచ్చునో యుండి యా
చర్యలలో పాల్గొనెను. (ఆ. (వె.))

అస్సామ ప్రభుత్వము

షిల్లాంగ్, 1 మార్చి:—అస్సామ ప్రభుత్వములో అట్టు
వాడిన గారు అప్పగించి రాజీనామా నిమిత్తమే భాన్ బహుమారు
కు తప్పి దీన్ అమామ్యుగాను ప్రస్తుతము శాస్త్రవిద్యావృత్తి
సభ్యుడుగా నియమించబడిరి. (ఆ. (వె.))

బైసికిలుపై ప్రపంచయూర

కెల్టా 1 మార్చి:—బైసికిలుమీద ప్రపంచము చట్టును
ప్రయాణముచేయుచున్న బాంధువులు ఆర్. జి. వేదకు బెల్జియం
స్థానములో నరసంచారములేని త్రోసిలలో బహుకరిత ప్రయా
ణముచేసి ఇచ్చట చేరియున్నారు. జియోజికోయలో దాదా
పుగా మంచులో యుగిపోయి, మంచుపాదల ననుభవించు
చున్నారు. త్వరగానే కోలుకొనుచున్నారు. (ఆ. (వె.))

లోకోసూపర్వెంటు మరణము

నైజాము రైల్వేలో 22 సంవత్సరములు పనిచేసి
8 వేలలకు పైబడిన గడదిన దీనియందు యాటికి వెల్లి
అసిపెంటు లోకోసూపర్వెంటు సి. హెచ్. సి. వెలుగారు మృతి
చెందిరిని నిన్న రాత్రి తిరివాడై వచ్చెను. ఈయన ఆస్పాత్రకు
మరణమును వినినంతనే స్వేదనరేయి అన్నవోయింది. (ఆ. (వె.))

బర్మా శాసనసభ-అధ్యక్షుడు

కీర్తిశేషులైన 45 ప్రాంత ముగిరి గణముగా శక్తి
రాబట్ట నైజాముగారు బర్మా శాసనసభ కధ్యక్షులుగా నియమిం
పడిరి. (ఆ. (వె.))

మద్రాసు, చెంగల్పట్టు జిల్లాలకు.
దక్షిణ ఆర్కాడు, తంజావూరు
పురుకోట సంస్థానములకు
మధుర, రామనాథ్, తిరునల్వేలి
జిల్లాలకు
దత్తమండలము, గుంటూరు జిల్లాలకు.
ఉత్తర సర్కారులు, చిత్తూరు,
ఉత్తర ఆర్కాడు జిల్లాలకు.
సైబాము రాష్ట్రమునకు.
దక్షిణ కనరా, మలబారు, కొచ్చిన్,
తిరువాన్కూరు, కోయంబట్టూరు,
సిరిగిరి, నేలం, తిరుచునావల్లి,
మైసూరు సంస్థానములకు.

గాని ఇది అర్థిక సమస్య కావనియు ప్రభాభిప్రాయము ఈ స
సమస్య అర్థికముగా నున్నదనియు వాదించబడినది ప్రభాభిప్ర
ము అని చెప్పబడుచున్నట్లే గాని నిజముగా ప్రజల ఈ విషయ
ఇట్లు అభిప్రాయపడుచున్నారా అని ప్రశ్నించబడియున్న
ఈ విషయమై స్పష్టభవమును కొంత వివరించెను, 20 సంవ
సాలకు పూర్వము ఎవ్వరు ప్రకర్త 1 ట్లానింగ్ సమయము

ఒకవరముగ ఉప్పుపన్ను తగ్గించబడెను. అంతాకే మేల్పడినట్లు ఈ విషయాలను ప్రజలకు తెలుపవలయునని జిల్లా అధికారులు ఈ ప్రకటనను జారీ చేసినారు. ఇటువంటి కార్యక్రమమునే నీరసముగా చూచి ఒక ప్రజాపక్షము నుండి ప్రతిపక్షము ప్రాముఖ్యత చదివి తెలిపింది. కాని ప్రజా పక్షముయే యెట్టి ఉత్సాహము చూపలేదు. కావున ప్రాముఖ్యతను తగ్గించి సంభాషణ జరిగెను.

ప్రశ్న:—పదవిని సంస్కరించు ఒకవడి ఉప్పు వెల ఎంత? జవాబు:—అంతాకాని.

ప్రశ్న:—ఇప్పుడు వెల ఎంత?

జ:—ఒకరూ.

ప్రశ్న:—వెల తగ్గుటకు కారణమేమి?

జ:—దొరవారి కృత.

ప్రశ్న:—కాకంటే వైసన్న వారి సేవను నొసగి వారెవరు?

జ:—సర్కారువారు.

సర్కారువారికన్న వైసన్న వారి సేవను నొసగి వారెవరు?

జ:—పార్లమెంటువారు.

ప్రశ్న:—పార్లమెంటుకన్న వైసన్న వారు ఈయన నొసగి వారెవరు?

ప్రాముఖ్యత: ఈ ప్రశ్నకు ప్రభుత్వ ప్రతినిధి సోయిరి, ఒక మాఖము తొకరు చూచుకొనుచుండ ఒక మాఖతరణము జాగ్రత్తకు 'వివిధాభిప్రాయ' అని ప్రకటించివచ్చెను.

కొందరు కట్టడంలో ప్రయత్నించి ఉప్పుపన్ను రూ 1-4-0 యుండునట్లు చేశారన్నారు. కాని ఈ కన్ను తగ్గుటన ప్రాముఖ్యత కలుగులాభము అతిస్వల్పము. 20 సంవత్సరములకు పూర్వము ఉప్పుపన్ను తగ్గించి ఎవ్వరైనా ప్రతి ఒక్కరినూ పాటుచేసి వైస తెలిపిన ప్రశ్న ప్రయత్నములను వివరించుచు నున్నా. అట్లే ఇప్పుడు కూడ ఉప్పుపన్ను తగ్గుదలనివ్వడమే ప్రజల అంత ఉత్సాహకరమైన నా అభిప్రాయము.

(22) కాని ఉప్పుపన్ను రూ 1-4-0 యుండవలయునా? లేక రూ 2 లుండవలయునా అనునది నిజమగు సమస్యకాదు. ఈ విషయమునందే రాష్ట్రీయ కవులను సమర్థించుచున్నది. రాష్ట్రీయ ప్రతినిధులు కట్టుబట్టిన ఈ సమస్యను రాష్ట్రీయ కవులు తగ్గించును. బాంబాయి లెం గా లు బడ్జెటులను కొంత తగ్గించెను. ఈ రాష్ట్రములకు ప్రాప్తమౌతే అధికముగ చేయబడెను. వివిధములపై కన్న విధింపబడెను. 1924-25 సంవత్సరమున రెండు రాష్ట్రములయందు కవులముకన్న ఆదాయము అధికముగ ఉండునని ఉజ్జాయిపు చేయబడినది ఒక రాష్ట్రమున 11 లక్ష ము:యొక్క రాష్ట్రమున 6 లక్షలు ఈ సంవత్సరము ఆదాయము ఆదాయము కలుగును. ఒక రాష్ట్రమున 128 లక్షలు మరొక రాష్ట్రమున 488 లక్షలు నిలువయున్నది. బాంబాయి రాష్ట్రపు జన సంఖ్య 190 లక్షలు. కవులు 1408 లక్షలు. మద్రాసు రాజధాని జనసంఖ్య 420 లక్షలు. కవులు 1812 లక్షలు మద్రాసు జిల్లమును బాంబాయి రాజధాని బాంబాయి నగరము 2 కోట్లు నిలువ యుండవలయునట.

ఇక కవులను అధికముగ చెల్లించు రాష్ట్రముల విషయమై కొంత ఆలోచించెదము. సంయుక్త రాష్ట్రములందు స్థానికమును హెచ్చించబడినది. మోటారు కేటములపై కన్న చేయబడినది. ఈ కారణమున నీటిపన్ను హెచ్చింపబడెను. సంయుక్త రాష్ట్రములలో కొత్తపన్నులు అట్లే యున్నచో అయ్యవలయునని సరిపోవును. ఈ సత్వరముగూడ పంజాబు కదు ఆదాయకృతములను సరిపోయెను లోటు గలగుననియు నూనము గప్పటవచ్చును. ఈ రెండు రాష్ట్రములు వాదాపు కొటి రూపములవరకు అప్పు చేయవలసివచ్చెను.

చెన్నైలో దుస్థితి విషయమై మిగిలినవకు తెలియును. కాశ్మీరముగ కన్నులధికమొనర్చబడినది. ఇతర రాష్ట్రములకన్న ఎక్కువరేజిస్ట్రేషన్ రాష్ట్రీయ హెచ్చించబడినది. రి. టెంపి. మోటు సంఘములు, మూకుసంవత్సరములనుండి పరిశ్రేయమున్నది. అయినను మూడు సంవత్సరములనుండియు లోటు ఏర్పడుచునే యుండెను. ఉప్పులను తగ్గించు కొనుట కలవలసి వచ్చెను. ఏ లోటు కవిధమున కాలము గడపుచున్నాము. అభివృద్ధిచూపవలగు కొత్తపన్ను అన్నిటిని అనివేసి ఖర్చును పోటాపోటీగా సరిపోవు రాబడి దినముల గడపుచున్నాము.

(23) అధికముగ కవులను చెల్లించు రాష్ట్రముల దుస్థితిని గమనించి, ఉప్పుపన్ను విషయమై ఢిల్లీ శాసనసభసభ్యులు ఎట్టిపట్టింపును చూపుదునట్లు ఈ సభలోని సభ్యులు తమముఖముచే

నుపయోగించ గోరుచున్నాము. కన్నులధికమున చేతమంతయు భరించుట ఉచితముగాని ఏవో మూడు రాష్ట్రములు భరించునట్లు చేయుట శాస్త్రముగాదు. భారత ప్రభుత్వ అధిక కవులను చూపవలగు భారత శాసనసభ వారిపై అంగీకరించినయెడల కొలదికాలములోనే ఏమూడు రాష్ట్రములలో కవులను భారతమునంతట కపాపకరింపిన అవుసరముగాని లేక చేతమంతయు ఉన్నపై 12 అణాల చొప్పున అధికముగ చెల్లించవలసిన అవసరముగాని లేకుండ చేరక నుకరము మార్గము నన్నేపించుటకు వీలుగలదు.

(24) భారత శాసనసభలో మద్రాసు ప్రతినిధులయెడల రెండు ప్రశ్నలు గలవు. ఎంతయో ఆశ్చర్యములగు కార్మికుల సాగించుటకు భనము లేక నిలిచియున్న మద్రాసు రాష్ట్రము నకు రూ 80 లక్షలు సంపాదించుటకంటే. రెండవది ఉప్పుకన్నును కవులముగ తగ్గించుట. ఉప్పుకన్ను తగ్గించుచో మద్రాసు ప్రజల వచ్చేది లాభము 80 లక్షలకంటే చాలతక్కువ భనము లేక మద్రాసు ప్రభుత్వమువారు నిలిపివేసిన కార్మికులకు సభ్యులు మునింపవలె ప్రతిభులరాహిత్యము రూ 51 లక్షల ఋణమును తీర్చివేయవలసి యున్నది. కొన్ని జిల్లాలు వందలలోడకు డ్రైవుములతోడను చాల భావముచున్నది. వారి కొనసాగున సహాయము ఎంతమాత్రమును సరిపోదు. ఇందుల కభయము మరి 10 లక్షలైనను గావలెను. అధిక సంఘము వారి యెడల 298 స్క్రీములను తెట్టివేసి ఇదివరకే చెలిపింది. వీనిలో చాలవర కన్నయో కన్నములనుండి నిలిచియున్నవి. అని చాలముఖ్యమైనవి. భనముచేసి నీక్షణమున ప్రారంభింపబడును. వీనిలో కొన్ని మాఖ్యమైనవానిని గురించి నడిచెదము.

ప్రజాసామాన్యమునకు విద్య

ప్రజాసామాన్యమునకు విద్యనొసగుటకు రూ 660 వేలు గావలెనని విద్యాగమంత్రిగారి. నిమ్నాశ్రమములకు విద్యను ఇవ్వవలెననియును రూ 10 వేల స్వల్పములైనను గోరెను. వారి కార్యకలాపాలు పెరిగినందున పాఠశాలలు మహమ్మదీయ పాఠశాలలు కార్యకలాపాలలో అభివృద్ధిచెందుటకు యెడలగు వాదాపు 84 స్క్రీముల వారకు కలిపెను. ఇది ఉత్తమంగా గతమున వర్తనములలోను మైలేటు మానేజరుల పాఠశాలలకు గాంటులు మున్ను జుట్టబడెను. పాఠశాలలలో వైద్యపరీక్షకు ఇంకను కనుకుల సేపురుపకలసియున్నది. ఆంధ్రవిద్యవిద్యాలము మింగను ఫలసిద్ధిని గోరుచున్నది.

స్థానిక కవులపాలన మంత్రి భనములేక 18 స్క్రీములను కదులకొనగలసివచ్చెను. భనరాహిత్యముచే ప్రత్యేక కవుల యొక్కయు సంస్థలయొక్కయు సత్సాహముగూడ తగ్గెను. స్థానిక సంఘములు తమ కేటములను హెచ్చించినిన తరువాతనే ఏ కయో కవులపై ఆశ్చర్యములగు సరిచెట్టుకొనగలిగెనని వేరగా జెప్పవచ్చునట్లు. కవులసాక్షు, పారిశ్రామికమంత్రి భనరాహిత్యముచే 82 స్క్రీములను కదులకొనగలసివచ్చెను. పారిశ్రామిక విద్య అత్యవసరమును ప్రత్యేక కవుల ప్రయత్నములు కూడ నిందులను కొంత ముగిసినవి.

సభ్యుల కీమతయనున దెలుపుటగాను ప్రభుత్వవర్గముల రహస్యము వోకదానిని చెలిపెదము. మద్రాసు అభివృద్ధి పరిషత్ సుస్థాపనను కదుచేయుటచే మద్రాసు ప్రభుత్వ అయ్యవలయునని గరిపున్న గలిగింది. ఈ కవులను తగ్గవో వానిపై మొట్టమొదటిసారిగా ప్రజాశక్తికాఖులకు గలదని అంగీకరింపబడుటచే, రిజిస్ట్రుకు కాఖులలోని విషయములగురించి సేవపుడు నడుచును. అయినను మేటూరు స్క్రీములకు త్వరలోనే అనమరి రానున్నదని దెలుపవలసింది. కూరమనదని బాగుచేయుటకు సంకల్పింపవలగు విధాన మూలించింపబడినది. రైల్వే అభివృద్ధి భనముకొరకు వేదియున్నది. పోలీసువారికింకను గృహకరులు లేవు. జెయిల్లను సంకల్పించింపబడియున్నది.

ప్రభుత్వ కార్యాలయముల కిప్పు ముయోగింపబడుచున్న భనములు కొన్ని వాగిరక ప్రభుత్వమున కరమంకరమును నిలిపివేయుచున్నది. వానిని వాగు చేయవలెను. పల్లెటూరిలో నిరసింపు గావధానికే సంవత్సరములలోను 2 1/2 అణాలు ఉప్పున కవుల వేచ్చించుట లాభకరమో తమపుత్రులవికృతంతులనే పిలిచునట్లు తగినవారిక నొసర్చునాతకాల సేపురుచుకొను టుచితమో సభ్యులు యోచించుకొనవలెను.

ముగింపు

ఇప్పుడు భారత ప్రభుత్వమువారి ఆహ్వానమును నిరాకరించినయెడల, తిరిగి రెండు సంవత్సరములకో అంతకంటే ఇంకను ఎక్కువ వత్సరములవరకో, ఇట్టి సమస్యలను తిరిగి లభింపజాలదని విషయమును గమనింపగలెదము. ఇప్పుడు రూ 2 ల ఉప్పుపన్ను అనగా, కాశ్మీరముగా వత్సరమునకు రూ 80 లక్షలు అధికాదాయముని యభ్యము. 1-4-0 ల ఉప్పుపన్ను అనగా, తిరిగి

అంతను వదలకొని భవిష్యత్తును కన్నుకొనియుండ, ఇట్లే తీర్మానించునెడల, తిరిగి ఎప్పుటికో, అప్పుడు ప్రకము తిరిగి, అంతసామ్యము రియొకవిధమున భారత ప్రభుత్వమువారికి లభించునంతవరకు మన కెట్టి ఆశలును ఉండజాలవు. ప్రస్తుత రాజకీయము లతి త్వరితముగ మారుచున్నవి. తిరిగి అప్పుడు ప్రకము తిరిగివచ్చునని ఎవరు చెప్పుగలరు? వచ్చినను అప్పుడువచ్చు కానననభవా రా తరుణము నుపయోగించెదరని నమ్ముట ఎట్లు? నేను కొలదివారములలో నా యుద్ధోగమును చాలించుకొనుచున్నాను. చాల వత్సరములు ఆశలు భగ్నమయ్యెను. అతికష్టముగు విశవ్యయము నేర్పరచి, అన్నిటికంటేను అతి కష్టముగు రిటించి మేంతులను చేసితిని.

ముప్పదివత్సరములుగా నాస్వరాష్ట్రముగనున్న ఈ రాష్ట్రమును పదిలి వేస్తున్నాను. ఈ రాష్ట్ర మెన్నియో వత్సరములనుండి ఆశాభానునికొర కతికష్టముల ననుభవించుచు వేచియున్నది. ఇప్పుడట్టిభాను దుదయమయ్యెను. వెలుతురు వ్యాపించెను. కాని ఈపకటిని పాల్గొనునాక నాకేమాత్రమును నుండజాలదు. కాని ఈసదుపాయ మిరాష్ట్రమునకు గలగవలెననుకొరికకంటే నాకు ప్రయతరమును కొరికలేదు. ఈ కానననభలోని సభ్యులు, రాజకీయవిభేదములను, అభిప్రాయవిభేదములను అవల బెట్టి అందరును గలసి, ఈ తరణము తప్పిపోక మునుచే ఉపయోగించుకొనవలెనని కోరుచున్నాను.

4 మార్చి 1924. సి. జి. టూడుమంటరు.

భారత శాసనసభ ఓటర్లు

రంగారామిగారికి హెచ్చరిక

చెన్నైలో 16 17, 18 దినముల వోటులు 29-2-24 వ తేదీని మెరబూగు భారత్వలో సమాజేమైరి. "స్వరాజ్య తక్షణమువారి పద్ధతి! కొంచమైన వెనుకొనుదడదని యీసభ వారు భారత శాసనసభకు సభ్యుడగు దిశానుబహుకర టి. రంగారామిగారిని కోరుచున్నాడు" అను తీర్మాన ము సభలో వామోదించబడెను. ఆరీతిగా రంగారామిగారికి తంతివార్తను పంపిరని అధ్యక్షుడు వి. మురుగేశం మెదలార్చు, కార్మికు టి. చెల్వవతిపెట్టిగార్లు ముఖ ప్రాసరి.

మహారాష్ట్ర రాష్ట్రీయ మహాసభ

ఖద్దరు ప్రదర్శనము

మహారాష్ట్రీయమహాసభ, కద్దరు ప్రదర్శన కాఖు కార్మికు దర్శకులు యెట్లు వ్రాయుచున్నాడు:— రాష్ట్రీయ మహాసభ ఏప్రిల్ మాసము 20, 21 వ తేదీ లలో జరుచును.

ఖద్దరు ప్రదర్శనము 19 వ తేదీన ప్రారంభించి వారము దినములు తెరచియుండును.

ప్రతి, ఉన్ని, పట్టు ఖద్దరు లట్లు నేరకరికములను అన్ని విధముల ప్రదర్శింపవలచిన వారు యేరాష్ట్రీయముండి వువినను మేము ఖర్చును భరించెదము. ఏవరైక రాదలవినవో ముందుగా దెలుపగలెదము.

మిమిరాష్ట్రీయలలో ఖద్దరు ఉత్పత్తిస్థానము అన్నిటిలోను అన్ని కేటముల ప్రత్తిరి, గింజలను, నూలు, ప్రత్తి, ఉన్ని, పట్టు ఖద్దరు వస్త్రములను, రాట్టుములను, నూతన కద్దరుల కయాయ చేయబడిన వస్త్రములను, ఏరులద్దలనుగూడ ప్రదర్శివార్థము నిర్దమునా సుంచమని దెలుపగలెదము.

ఖద్దరు విక్రయార్థము కాలకరీరకు ముందుగా వ్రాసికొనిన వాటి ఆద్రెలను గూర్చి ముందుగా చెలియవలయుట ఉండును.

ప్రదర్శన దినములు మెండ్లినయెడలములలో పడినవి గాన సన్నని వస్త్రములను దెచ్చిక యెక్కువగా కాలగలవు.

భారత జేతమున కయారయున నుపనిర్ద స్వదేశీవస్త్రముల నన్నిటిని ప్రదర్శియటకు కాలకరీర గలదు. కాన అట్టి కన్నువుల కయాయ చేయువారు యాయవకాశమును వదలకొనగలెదముగాక!

వైస్రాయిగారు

వైస్రాయిగారు మార్చి 7 వ తేదీన ఢిల్లీనీటి భవాలపూరు బోయెదరు. అచ్చట జహోరాజాగారి సేవసనాసీనుని జేము ఉత్సవము జరిపి తిరిగి 10 వ తేదీన ఢిల్లీ కత్తుకు.

చక్రవర్తిగారి జన్మదినము

ధిల్లీ, మార్చి 1:—కానుమాసమున 8 వ తేదీ చక్రవర్తి గారి జన్మదినమునకు సెలవుదినముగా గురింపబడును. (అ.ప్రె.)

రే ex | పమాదము

38 బె రాగిమతం వీధి, మద్రాసు.

కెలియమును.

